

İlahiyat Külliyyatı

Yedinci Kitap

D İ N
Ve
İLMİHAL ESASLARI

Yazan

Ömer Fevzi MARDİN

İ S T A N B U L

BOZKURT MATBAASI

1 9 4 0

İlahiyat Külliyesi

Yedinci Kitap

DİN

Ve

İLMİHAL ESASLARI

Yazan

Ömer Fevzi MARDİN

İ S T A N B U L
POZKURT MATBAASI
1 9 4 0

Dinler Arası İlmihâl Esasları

Her dinin üssülharekesi; (İLMİHÂLİ) dir. İlmihâl; dinin prensip esaslarını hülâsa eden bir terkiptir. Dinin gerek aslındaki gerekse gayedeki muradını bir kaç maddeye toplayan bir hülâsadır. İnsana hayatta gerek nefesine, gerek cemiyete, gerekse Allahına karşı mükellefiyetleri esaslarını tesbit eden ve o esaslardan gayeye doğru istikamet veren bir düsturdur.

İnsanın fikre, kalbe, amele ait safhalarını, pratik vazifelerini, çalışma mevzularını bu düsturun maddeleri tâyin, tesbit ve ilham eder.

Evvelâ bir insan mümin olmak için : (Fikirde) neye kanaat etmeli ve (kalpte) neye bağlanmalı ve teslim olmalı?

Sonra bir insan (Îmânda) ilmîle âmil, pratikan olmak için, müttekî, salih ve mefkûreci vasıflarını

kazanmak için nelere dikkat etmeli, ne gibi esbaba tevessül etmeli?

İşte ilmihal esasatı, fikirden kalbe, kalpten fiile geçerken insan da bu safhalardan geçer.

İlmihal mevzuu üzerinde tahliller yapmak için her hangi bir dinin, meselâ : Muhammedîliğin esasatını göz önüne alalım : Muhammedîlikteki iman, akîde ve amele müteallik esasları tesbit ederek Muhammedîlerin ilmihalini göz önüne koyarken göreceğiz ki netice; esas itibarile her dinin ilmihali için de aynıdır. Gaye birdir, Allahın rızasına müstenit halkın nef'idir. İşte ilmihallerin ruhu budur.

Beşeriyetin yaşı başı noktasından geçirdiği tekâmül devrelerinin icabı olarak teferruatta fazlalık olabilir. Fakat esaslarda noksanlık veya tearuz yoktur. Bu esaslarda bütün dinler hep mütehidir. Şimdi gelelim bu esasların ne olduklarına: ve dolayısile Muhammedîliğin ilmihalini vücade getiren ana temellere :

Muhammedîlerin ilmihal esasları

Muhammedîlerin ilmihalini te'sis eden esaslar : Kur'ân-ı Kerîm'in şu kısımlarıdır.

1 — <i>Fâtiha-i şerîfe sûresinin</i>	1 ilâ 4 üncü <i>Âyet-i kerîmeleri</i>
2 — <i>Bakara sûre-i şerîfesinin</i>	1 ila 5 inci »
3 — » »	137 » »
4 — » »	177 » »
5 — <i>Tevbe</i>	» 113 » »
6 — <i>İhlâs sûre-i şerîfesi</i>	

Ve bunlarda esasların esası Bakara sûre-i şerîfesinin 177 inci âyet-i kerîmesidir. Bu sûre-i şerîfe ve âyet-i kerîmeler teferruatta bir çok incelikleri ihtiva etmekle beraber cümlesini kül halinde mütalea edersek bidayette hepsinin başlıca iki esasta (Allah) ve (Cemiyet) hakları esaslarında toplandığını ve sonra bir noktada : (Cemiyet menfaatı) noktasında birleştiğini görürüz.

Bu iki hak hakikatta bir tek hakdır. Allah hakkı esasında cemiyetin hakkıdır. Çünkü cemiyet hakkı Allahındır, Allah; cemiyetin hem sahibi, hem vekili, hem kefilidir. Cemiyet lehine Allah bu hukuku üzerine almıştır. Binaenaleyh Allahın her talebi cemiyet içindir. Ve netice itibarile her şey cemiyet menfaatine müntehi olur.

Burada ferdin kendi nefsine karşı olan vazife ve mükellefiyetlerini göstermek üzere (Nefsin hakkı) diye ayrı bir esas ayırmıyorum. Çünkü o esas; esasların esasıdır. Zira insan kendi nefsinin irşad,

islah ve tasfiye etmedikçe zaten ne Allahı bilir ne de Allahın emirlerini tutabilir. Ve ne de cemiyet onun nazarında bir ehemmiyet kesbedebilir. O ; nefsinin ihtirasları, vahşi temâyülleri önünde cemiyete muzır bir unsur demektir. Binaenaleyh gerek Hakka âbit gerek cemiyete müfit olmak imkânı için ilk iş insanın kendi nefsinin terbiyede mücadelelesile başlar.

Şimdi bu sûre-i şerîfe ve âyet-i kerîme metinlerini gözden geçirelim. Ve sonra da bu metinlerin o iki hakka göre taksim, tasnif ve tetkik keyfiyetini haşiyede takip edelim. Netice itibarile göreceğiz ki hepsi cemiyet lehine teveccüh eden emirlerdir. (1 numaralı haşiyeyi mütalea buyurunuz).

Fâtiha-i şerîfe tercümesi :

S : 1 — Fâtiha — A:1:3 — Hamdü sena; Âlemlerin Rabbi ve ayırt etmeksizin ve karşılık beklemezsizin rahmetini (Rahman) sıfatile bezleden ve her kulunun ayırt etmeksizin her iyi işini (Rahîm sıfatile) mükâfatlıyan ve (âmalimizin hesabını vereceğimiz) din gününün (Yevmimahşerin) hâkimi olan Allahütaâlâyadır.

(4) Ancak sana kulluk ederiz ve ancak senden yardım dileriz.

(5) Bizi doğru yola hidayet buyur (götür.)

Bakara sûre-i şerîfesinin 1:5 ci âyet-i kerîmeleri :

1:3 Allahın kelâmı olduğunda şek ve şüphe olmayan bu kitap gayba iman eden, namazlarını kılan ve kendilerine rızık eylediğimiz şeylerden Allah yolunda infakeyleyen müttekilere, Allahtan korkup günahattan sakınanlara yol gösterici rehberdir.

4 — Ve o müttekiler ki sana indirilen kitap ve dine ve senden evvel gönderilen kitaplara ve dinlere iman ederler. Ve âhirete şüpheşiz inanırlar.

5 — İşte onlar Rableri tarafından hidayet üzere dirler, ve gene onlar felâh bulmuş olanlardır.

Bakara sûre-i şerîfesinin 137(136) inci Âyet-i kerîmesi :

Ey mü'minler, Allaha, bize gönderilen Kur'âna, İbrahim ve İsmail ve İshak ve Yakup ile Sıbitlara gönderilen şeylere, Musâ ve İsâ ve bütün enbiyaya Rableri tarafından verilen kitaplara iman eyledik, onlardan birini diğ erinden tefriketmeyiz ve biz Allahütaalâya halis ve muhlis müslimleriz deyiniz.

Bakara sûre-i şerîfesinin 177 inci Âyet-i kerîmesi :

Hayır ve tâat ve fazilet, yüzünüzü maşrik veya mağrib tarafına çevirmek değildir. Hayırlı ve rızaya muvafık efâl sahibi olan şunlardır ki Allaha ve ahret gününe ve meleklerle ve kitaplara ve peygamberlere iman ederler ve mallarından seve, seve akrabalarına, yetimlere, fukaraya, yolculara, saillere ve esirlere muavenet edip verirler. Ve namazlarını kılarlar ve mallarının zekâtını eda ederler. Bir şey ahid ve vaid eylediklerinde vefa ederler. Zaruret ve fakır, maraz ve illet ve harp zamanlarında sabrederler. İşte onlar dine ve Hakka ittibada sadıklar ve küfürden ve rezailden sakınıp ittika edenlerdir.

Tevbe sûre-i şerîfesinin 113(112) cü âyet-i kerîmesi:

"Tevbe, ibadet, hamdedenler, oruç tutanlar, rükû ve sücûd, mâruf ile emir ve münkerden nehyedenler ve Allahın hududunu muhafaza eyleyenler mü'minlerdir.,,

İhlâs sûre-i şerîfesi:

(1 :4):" deki Allah birdir. Allah samettir. (Ya ni cümle sıfatlarda kâmil, her kesin ihtiyacını temin

eden fakat kendisi hiç bir şeye muhtac değil, her ayıptan, kusurdan münezzehtir. O doğmadı ve doğurmadı ve ona hiç bir şey eş ve benzer olmadı.

Musevîliğe ve İsevîliğe gelince:
Her ikisinin de ilmihali ibtidaen Hazreti Musa'nın Tur dağında cenâb-ı hakktan aldığı on emre istinad eder. Gerek Tevrat-ı şerîfin, gerek İncil-i şerîfin, nüvesini işbu (Avamiriaşere) teşkil eder.

Sonradan gerek Zebur-u şerîfin ve gerek Beniisrailin diğer mukaddes kitapları bu iptidaî ve asgarî esasları tevsi ederek tedricen kemâl mikyasına kadar çıkarır.

Kur'ân-ı kerîmde Avamiriaşereyi (Esrâ) ve (En-âm) sûrelerinde fakat emirleri yekdiğerine muttasıl olmayarak ve kısmen münderic görürüz. İmdi müs-lümanlar için mezkûr emirler, alelumûm evamir ve menhiyat sırasına dahil ise de Muhammedîlerin ilmihali defâten (yukarıdaki ayetlerde görüldüğü gibi) nazarı dikkati cemiyet lehine celb ve gaye olan diğergâmlığı ilk esasta ister. Bu da beşeriyetin vasıl olduğu bir yaş meselesinin icabıdır.

Tevrât-ı şerîftteki Avamiriaşere metnini mütalea edelim :

Tevât-ı şerîften :

1 — (Hurûc-20-5(3)) "Huzurumda senin gayrı ilâhların olmasın. "

2 — (Hurûc 20-4,5) Kendin için put yapmayasın, ne yukarıda semada, ne aşağıda zeminde, ne zemin altında sulara bulunan şeylerden hiç birinin suretini yapmayasın ve onlara secde ve ibadet etmeyesin.

3 — (Hurûc 20 - 7): "Allahın olan Yahuvanın ismini beyhude yere zikretmeyesin (Yani yalan yere yemin etmeyesin)."

4 — (Hurûc 20-8:10): "Rahat gününü takdis etmek için anı hatırında tutasın. Altı gün çalışıp her işini işleyesin, fakat yedinci gün senin Allahın olan Yahuvanın rahat günüdür, ne sen ne oğlun, ne kızın, ne kulun, ne cariyen, ne hayvanın, ne de kapılarının içinde olan misafirin hiç bir iş işlemeyesiniz. "

5 — (Hurûc - 20 - 12): "Pederine ve valdene hürmet edesin."

6 — (Hurûc - 20 - 13): "Katletmeyesin."

7 — (Hurûc - 20 - 14): "Zinâ etmeyesin."

8 — (Hurûc - 20 - 15): "Sirkat etmeyesin."

9 — (Hurûc - 20 - 16): "Komşunun aleyhinde yalan yere şehadet etmeyesin."

10 — (Hurûc - 20 - 17):" Komşunun hanesine tama' etmeyessin, komşunun zevcesine, ya kuluna, ya cariyesine, ya öküzüne, ya merkebine ve komşunun hiç bir şeyine tama' etmeyessin.,,

İncil-i şerîfden :

(Matta - 19 - 16 : 21):" ve işte biri İsâya gelip dedi, ey muallim; ebedî hayata malik olmak için ne iyilik yapayım ? ve İsâ ona dedi; iyilik hakkında benden niçin soruyorsun. İyi olan biri vardır (Allah) .

Fakat eğer sen hayata girmek istiyorsan emirleri tut! O; İsâya hangilerini dedi. İsâ da :

- Katletmeyeceksin.
- Zina etmeyeceksin.
- Çalmayacaksın.
- Yalan şahadet etmeyeceksin.
- Babana ve anana hürmet edeceksin.
- Ve komşunu kendin gibi seveceksin, dedi.

Genç adam İsâya dedi; bütün bu şeyleri tuttum daha eksikim nedir. İsâ ona dedi: Eğer kâmil olmak istersen, git nen varsa sat ve fakirlere ver. Göklerde hazinen olacaktır; ve gel benim ardimca yürü.

Şimdi Evamiriaşereyi iki esas haklara göre tasnif ve tetkik edelim : (2) numaralı haşiyeyi mütalea buyurunuz.

Şimdi de Zebur-u şerîften ve diğer Beniisraîlin mukaddes kitaplarından birinci ve ikinci kısım tasniflerdeki esasları teyid ve tevsi eden mukaddes vesikalar tahşiyeye edilmiştir . (3) numaralı haşiyeye münderecatı mütalea buyurulsun.

Yukarıda Evamiriaşereyi tetkik ettiğimiz zaman gördük ki o esaslar; şu prensiplere istinad etmektedir.

1 — Allah hukukunda : (Beşeriyetin ilk tevhid dinine girmekte olan cemaatini şirkten ve putperestlikten kurtarmak, ilâhî gayba ve bir Allaha iman ettirmek) iman esasında mü'minden talebedilen bilginin asgarîsi budur. (Lâilâhe illâhu Ondan başka Allah yoktur.)

2 — Cemiyet hakkında : (Ferdleri cemiyet halinde birleştirmek için nizamı içtimaînin esası olan müteakabil haklara riayetkâr bulundurmak) ferдин müteceviz ihtiraslı nefsini inzibat altına alarak ferdi gayrı muzır bir halde bulundurmak suretile emniyet ve asayîşi temin etmek.

Bu da müçtemi yaşamak esassından cemiyet hu-

kuku namına bir mü'minden talebedilen bilginin asgarî haddidir. (Emniyet .)

Kemalât gayesi

Kemalâtı insaniye ise gerek Allah hukukuna gerek cemiyet hukukuna aid safahatta bu asgarî hadlerden sonra başlar ve bu asgarî temellere istinad edip yükselir.

Şimdi aşağıya dercetmek üzere bulunduğumuz mukaddes vesikalar gösteriyor ki gerek ahdikadim gerek ahdicedid mukaddes kitapları yalnız Evami-rişereyi haiz ve o asgarî mikyasa ile insanların ilk ibtidaîlik hayatını temin ile iktifa etmiş değildir. Devir devir gelen emirlerle gerek ahdikadim ve gerek ikinci devrede gelen ahdicedid; geldikleri zamana göre insanların yüzünü tedricen bu asgarî mikyaslardan sonraki tekâmül mikyasına çevirmiş ve insanları ma'nen ve maddeten yükseltmeğe sevk etmiştir. Ve insana (Senin yerin bu değildir, yüksel her gün daha ziyade yüksel, Allahm hilkattaki muradı kemâlin izharıdır. O kemâli izhar edebileceğin devre doğru yürü, büyü, tekâmül et) demiştir.

Bu bapta birer misâl söyliyelim : Ahdikadimde cenâb-ı hakk beşeriyete : (ancak kemâle sülûk eden bana hizmet edecektir) buyuruyor. Ahdi cedidde de Hazreti İsâ aleyhisselâm yukarıda gördüğümüz veçhile insana ; kâmil olmak istersen nen varsa sat fukaraya dağıt, sonra gel ardımca da yürü diyor. Ve diğer bir yerde (Allah kâmilidir, siz de kâmil olun) diyor.

Hazreti İsânın; malını fukaraya dağıttıktan sonra gel arkamda yürü ! demesi (artık işin bitti gel semaya gidelim) demek değildir.

(Allah ve cemiyet yolunda, batıla ve zulme karşı hak ve hakikat uğrunda, gel açtığım müca-deleye iştirak et) demektir.

Hazreti İsâ Aleyhisselâmın Evamiriaşereyi tebliğ ederken yalnız altısını söylemekle iktifa etmesi ve dördünü söylemeğe lüzum görmemesinin sebebi ve hikmeti şu olabilir.

Hazreti Musâ Aleyhisselâmın tebliğ ettiği Evamiriaşere ile Hazreti İsâ Aleyhisselâmın zuhûru arasında geçen (1500) sene zarfında beşer denilen Hazreti Ademin çocuğu bir az daha büyümüştür. Evamiriaşereyi Hazreti Musa tebliğ ettiği devirdeki yaşında bu çocuk; Evamiriaşerenin ahkâmına ve

bilhassa ilk dört emirdeki emirlere muhalif hareket etmekte idi, putperest idi. Allahı tanımıyor, ilâhi — gaybı henüz bilemiyordu ki emirlerine itaat etsin. Yaşının başının idrak kabiliyeti İlâhi — gaybe inanmağa, güvenmeğe, sarılmağa imkân verebileceği bir devreye gelince bu çocuğun önüne Hazreti Musa vasıtasile Evamiriaşere konarak ilk dört maddesile hak Allaha iman taleb ve putlardan, eşkâlden, tahzir edildi sonra da bak Allah namına müteâkip altı madde ile inzibat altına alındı.

Mazreti İsâ Aleyhisselâmın yetiştiği devirde artık Beniisrail hak Allahı tanımış ve bu imanda salâbet dahi peyda etmişti. Yalnız her ibtidaî fert de ve cemaatte her gençde olduğu gibi kemâl yerine ihtiras ve diğergâmlık yerine hodgâmlık vardı ve Hazreti İsâ Aleyhisselâm ahlâkıyyatta teşvik ettiği esas ile hıristiyanların gözünü kemâle çevirmiş ve Evamiriaşerenin yalnız altı maddesini te'kidde lüzum görmüştü. Nitekim yukarıda gördüğümüz gibi Kur'ân-ı kerîm mülhem olarak müslümanların Evamiriaşere yerine ilmihallerine esas ittihâz ettikleri prensipler; beşeriyetin yaşı başı diğergâmlığı ideâl olarak kabul edebilecek ve cemiyet uğruna fedakârlığı hazmedebilecek yaşa geldiği için cemiyet

lehindeki bu mükellefiyetler doğrudan doğruya imanın şartları meyanına idhal edilmiştir. Binaenaleyh bundan sonraki vesaikte mukaddes kitapların kemâlâta istikamet veren esaslarını mütaleaya giriyoruz. Ve evvelâ Ahdikadimden başlıyoruz (4) numaralı haşiye mutalea buyurulsun.

Hıristiyanlıktaki kemâlât gayesini talebeden esaslar da [5] numaralı haşiye dercedilmiştir. Mütalea buyurulsun.

Muhammedilikteki kemâlât gayesini talebeden esaslar (6) numaralı haşiye dercedilmiştir. Mütalea buyurulsun.

İslâmın şartları

İslâmın esas şartları beştir:

- 1 — Allanın birliğine ve Hazreti Muhammed Aleyhisselâmın Risâletine şehadet.
- 2 — Namaz kılmak.
- 3 — Zekât vermek.
- 4 — Oruç tutmak.
- 5 — Kudreti varsa Hac etmek.

Birinci şart:

Vahdâniyyet

Allah ve resûlü hakkındaki şehadetin hulâsa-
ten ifadesi olan (Lâilâhe illâllah Muhammedün Re
sûlullah) Kelime-i tevhidinin istinadettiği âyet-i kerîme:

(2 - Bakara - 255) : "O Allah ki ondan gayrı
Allah yoktur. Bizatihi ve her şeyden evvel hay,
ve bizatihi kâim, ve mevcuddur, onu gaflet ve uy-
ku tutmaz. Göklerin ve yerin mülkü onundur.

[3 — Âliümran — 17(18)] : " Allahütaalâ, melekler
ve ashabı ilim şehadet ederler ki; ondan gayri ilâh
yoktur. Her hususta icrayı adalet eder.

[45 — Casiye — 36 ve 37]: " İmdi hamdü-
senâ göklerin ve yerin ve âlemlerin Rabbi olan
Allahütaalâya mahsusdur. Göklerde ve yerde kib-
riyâ (büyüklük) ona aiddir. O; galip ve kadir
ve tedbirinde hâkimdir.

Bahusus (İhlâs) sûre-i şerîfe kelime-i Tevhitte-
ki manayı şümulile izah eder.

Kelime-i Tevhid :

Kelime-i Tevhid şartı, insanın Allahın birliğine
inanması, birden başka merci' olmadığını anlaması

demektir. Bir merci'den başka merci' olmamasına inanması; başka kaçacak, sığınacak, gizlenecek yer olmadığını anlaması demektir.

Bu kanaattan alınacak fikir de; cümlenin, Cenâb-ı hakkın vilâyet ve hâkimiyeti tâmmesi altında olduğu hakikatidir.

[114 — Nâs(1 ÷ 3)] Sûre-i şerîfesindeki şu âyet-kerî-

meler; [Nâsın Rabbine; Nâsın hükümdarına, Nâsın İlâhına sığınırım de.] Esaslarında Cenâb-ı hakk hakkındaki işbu vasıflardan insan anlar ki :

Halikımız, hükümdarımız, ilâhımız olan Rabbimiz; yâni bizi yaşatan, koruyan, doyuran, sevk ve idare eden, terbiye eden, tekemmül ettiren ve bizi yetiştiren her varlık menbaimız, yegâne sahibimiz; Allahdır. Ve O da bize kâfidir.

Muhammedîlikteki Allah mefhûmu ve Allah hukukunu bildiren mukaddes vesikaları tahşiye ediyorum. (7) numaralı haşiye mütalâa buyurulsun.

Tevhid Esasında

Yegâne merci' ve melce' mevzuu

Allah mefhûmu ve Allah hakkı hakkında bir fikir edinmek üzere (7) numaralı haşiyyeye dercettiğimiz bir kısım Âyât-i kerîmenin mütalâasile anlıyoruz

ki Allahdan kaçmak için başka bir melce' olmadığı gibi, mutlak bir fakr ve ihtiyaç içinde çırpnan beşeri Allahtan başka tatmin edecek bir merci' de yoktur.

[42 — Şurâ — 31(34 ÷ 35)]: "Allah günah ve kabahatlerin çoğunu affeder. Ve âyetlerimizde mücadele edenler bilsinler ki onlar için firara ve halâsa çare yoktur.,,

Ef'alimizden bizi mes'ul edecek ve ef'alimizin mükâfatlarını bezledecek O olduğu gibi sırf mahlûku olmaklığımız itibarile Rahman ismile bize bütün ihtiyaçlarımızı ihsân edecek de odur.

Bizi alıp kendine götürecektir ve gerek bu dünyada gerek öteki âlemde her adımda bizim elimizi tutacak, önümüzü açacak ve bizi koruyacak, sevk ve idare edecek, yükseltecek odur.

Her nefesde bizi şifalıyacak, rahatlandırarak odur.

Her hareketimizde önümüzü aydınlatacak odur.

Her bir yerde, her bir müşkül önünde, her bir tehlike karşısında halâskârımız olacak odur.

En küçük bir eyi niyetimizi kıymetlendirecek, en küçük bir emelimizi muvaffakiyetlendirecek odur.

Kendine götürüp irca' edinciye kadar her ân

ve zaman ıstifâ ve tekâmülümüz esbabını halk ve bizi tathir edecek odur.

Yeislerimizi ümitlere, hüznlerimizi sürûre, müşkülâtımızı muvaffakiyete tahvil edecek odur. Ondan başka ilâh, Allah, mercî, melce' sahip, veli, dost yoktur. Başkasında kuvvet kudret yoktur.

O. Allahdır ki kuvveti, kudreti nüfûzu her zerreye hâkim her zerreye nâfız, her zerreyi muhittir. Lütfu, keremi, inâyeti her zerreye şamildir.

İşte bu mülâhazâtın tevlîd ettiği iman ve itminan; insanı Allaha itâata ve emirlerine göre harekete sevkeder, nehilerinden kaçınmağa sebep olur. Bunların muhassalası ittikâyâ yol açar. Ve bu yol insanı hilkatteki gayeye, kemâle götürür. Allahın rızasına erdirir. Ve cemiyetin saâdetine sermaye eder.

(50 — Kâf — 23 : 26(25 ÷ 26)): "Hayırdan meneden ve aharına taaddî ve zulüm eyleyeni ve vahdâniyeyimize şekte bulunanı da cehenneme ilka ediniz (denilir).

Allahın insanlardan itlika talebi; cemiyetin menfeati içindir. Bir insanın eyi veya fena her hareketi kendinden itibaren ailesini, muhitini ve bütün bir cem'iyeti alâkadâr ve müteessir edebilir.

Her vakit eyilik talebi, hilkatten Allahın maksûdu olan kemalin zuhuru içindir. Bütün bu emirler nehiler Allahdaki kemalin Allahın mahlukatında sun'unda tezahürü içindir, Yoksa bizatihi Allah hiç bir şeye mühtaç değildir. Allahım Samed isminin manası budur. Aşağıdaki ayâtikerime bu husus ta kâfi bir fikir verir.

(35 — Fatır — 16 ve 17(15 ÷ 16)): "Ey nas, siz Allaha fakirler ve mühtaclarsınız, ganî ve bizatihi müstahakı hamd olan Allaktır. Eğer isterse sizi giderüp yerinize yeni bir halk getirir.

(4 — Nisa — 129(131)) Eğer küfür ve inkâr ederseniz Allah sizden müstağnîdir. Çünkü göklerde ve yerde olan mahlûkat Allahındır. Allahütealâ insanlardan ve onların ibadetlerinden gani ve bizatihi hamîd oldu.

(22 — Hac — 64 ve 65(64)) Allah her şeyden müstağni, ganî, ve müstahakı hamdüsenâdır.

(23 — Mü'minûn — 89(88)): "De ki herşeyin melekûtü kimin elindedir. Ki o yardım eder ve ona yardım olunmaz.

(45 — Câsiye — 36 ve 37(36)) İmdi hamdüsenâ göklerin ve yerin ve âlemlerin Rabbi olan Allahü-tealaya mahsustur.

Muvahhid olmadıkça

İmdi insan tam muvahhid olmadıkça îmanda tahakkuk edemeyeceği cihetle huzur ve itmi'nana kavuşamaz, aynı zamanda îmanda tahakkuk etmeyen şirkiceli veya hafîden de kurtulamaz. Mademki kendinde de, bir varlık tevehhüm eder, ve Allahtan başka kendine de güvenmek ister, böyleleri Allaha teslim olamaz, halbuki îmanda gaye teslimiyettir. Huzur ve kalp kuvvetide ancak bu mertebede insana müeyesser olur. Aksi halde insan, zâfî karşısında bitmez tükenmez endişeler, tereddütler içinde, üzüntüler kaygular içinde, korku ve keder içinde yaşar ve hayat ona cidden müz'ic bir yük olur. O gibilerin her sözü şikâyettir, bedbinliktir, kalp huzûru, kalp safâsı, temkin, denilen derin rahatlık hazlarından bihaberdır, mahrumdur. Allaha teslim olamayan rahat yüzü görmeyeceği gibi islâmiyette de tahakkuk etmez çünkü :

İslâmiyet — Teslimiyet

islâmiyet gerek manâ gerek mefhum itibarile teslimiyet demektir. Bu mevzuda şu ayetikerimleri gözden geçirelim :

(39 — Zümmer — 55(54)): "Ona halisâne teslim olun."

(22 Hac — 77 ve 78(78)): "ve emridinde üzerinize müşkül kılmadı o, babanız İbrâhîmin dinidir. Bundan evvel ve bu dinde sizi müslüman diye tesmiye eden odur.

(2 — Bakara — 132(131)): "Rabbi İbrâhime islâm ol dedikte İbrâhim âlemlerin Rabbine islâm oldum dedi."

(3 — Aliümran — 18(19)): "Allah indinde din; islâmıdır."

(6 — En'am — 161): "de ki, beni Rabbim doğru yola hidayet buyurdu, bir kuvvetli ve sabit dine nail etti ki o, hakka yakın ve batıldan uzak olan dini İbrâhîmdir."

(3 — Aliümran — 66(67)): "İbrâhim yahudi ve nasrânî değildi. Lâkin yanlış ve batıl itikatlardan berî ve Allahütealâya temamilen teslim olmuştu ve müşriklerden değildi."

(39 — Zümer — 3) : "Agâh olun ki şirk ve riyyâdan halis din : Allahütealânın dinidir."

(6 — En'am — 79): "(İbrahim) ben vechimi batilden uzak ve Hakka mütemayil olarak gökleri ve yeri yaradana çevirdim ve ben müşriklerden değilim dedi."

(60 — Mümtehine — 4 ve 5(4)) : "İbrâhimde ve onunla beraber olanlarda sizin için iktidaya lâyük sünneti hasene vardır.(*)

(11 — Hûd — 74(75)) : " İbrahim halîm ve kalbi râkîk idi. Halka acır ve onlar için yalvarırdı."

(4 — Nisâ — 25(26)) : "Allahütealâ size helal ve haram ahkâmını beyan etmeği ve sizi sizden evvel geçenlerin sünnet ve mesleğine hidayeti, günahlarınızı bağışlamayı mürad eder."

(2 — Bakara — 129(128)) "(İbrahim) Yarabbi bizi sana teslimi mevcudiyet etmiş kıl, ve zürriyetimizden Sana islâm ve ihlas ile muttasıf bir ümmet çıkar, ve bize âdab ve erkânıhaccımızı göster, ve tevbemizi kabul buyur (diye düa etti)."

(2 — Bakara — 133(132)) : "İbrâhim evladlarına ve Yakup da evlâdına islâm ile vasiyyet edip, ey oğlum Allahütealâ sizin için bir din ayırdı, imdi ancak müslüman olduğunuz halde ölünüz dediler. "

(43 — Zuhref — 28) : "ve İbrahim kelimei'tevhidi zürriyetinde baki kıldı, şayetki şirkten rucu' edeler.

(* *Bu sünnetihasene tevhid esasıada îmana ve îman esasında teslimiyete, ve kemal esasında şefkat ve diğer-gâmlığa istinad eder.*

"(6 — En'am — 14):" de ki ona teslimimevcudiyet edenlerin evvelkisi ben olmakla emrolundum. Ve müşriklerden olma diye Rabbim bana emretti.

(Hazreti İbrâhimden evvelki safahât)

Görüyoruz ki islâmiyet tevhid ve teslimiyet esaslarına istinad etmektedir. Ve tevhid akidesinin cemiyet dinine mebbe olmasında Hazreti İbrâhimden başlar ve Beni İsrail ile yani Hazreti İbrahimin ahfadından Yakubun zürriyetile dünyaya yayılır.

Hazreti İbrâhimden evvel gelen Peygamberlerin de Hazreti Ademdenberi akideleri tevhid ve teslimiyet esasında idi isede beşeriyeein o devrelerdeki yaşı, başı henüz Allaha, gözle görünmeyen ma'buda inanmak, bağlanmak hususlarına müsâit değildi. Beşeriyetin o çocukluk yaşlarında insanlar; yaş noktasından idrak kabiliyetlerine göre el ile tutulur veya göz ile görülür birer şeyin önüne diz çökmüş, kendi hayalhanelerinde yaptıkları veya cazibesini esrarlı gördükleri birer şeye bağlanmıştı, onunla avunuyor, müteselli oluyordu, ilahigaybe akıl erdirmek, gönül vermek, henüz o yaştakilerin işi değildi. Onun içindir ki Hazreti İbrâhimden evvel gelen Peygamberler halkı bir Allaha teslimiye-

te dâvet ettiler. Fakat bu ülvî mevzû'a onlar yakınlık duyamadı, İlahai gayb mefhumu onları tatmin etmedi, binaenaleyh bu Peygamberler tevhid dinine akıl erdiren, gönül sardıran bir cemaat toplayamadılar, yalnız bu akîde esasını dünyada tutmak için gelüp gittiler.

Hazreti İbrahimin asrı; beşeriyete bu kabiliyeti veren yaşın çağı idi, İbrahim Aleyhisselâm dahi bu batnın en kâbiliyetlisi idi. O yükselmiş batnın bu en yüksek uzvunun göynünde semadaki ecram bile alçaldı çürüdü birer birer gözünde sukut etti, en son göz attığı, itibarî mabutlardan güneş dahi gözünden düşünce, gözünü dışarlardan içernelere çevirdi. Çünkü manevî rüşde ermişti (*) ve artık dışarda gözleri değil içerde gözleri fikri, hissi çalışıyordu bu yeni vasıtalar ona aradığını batında buldurdu. Hazreti İbrahim kalb yolile bulduğu hak Alahına aşk ile bağlandı. Tam bir teslimiyet ile ona inandı, ondan sonra rahatlandı tam bir huzur ve itmi'nan ile içindeki boşluğu doldurdu, bütün ömrünce susadığını buldu, ruhu dinlendi, gözü gönülü açıldı, yeniden dünyaya gelmiş gibi oldu.

(*) (21 — Enbiyâ — 51: « ve onlardan evvel İbrahim'e rüş'd ve sedâdı [istikamet ve hakikatı] verdik onun buna müstahak olduğunu biz biliyorduk.»

Ve onun gibi hakikate müştak, susamış bir beşer kütlesinin iştihakını, yetimliğini ruhunda duyar bir kuvvetle ilahigaybe, Allaha sarıldı, ve onun nurunda müstagrağ oldu. Binlerce senedenberi oyuncaklar önünde avunan putlara secde eden, kalpsiz, ruhsuz, rüştüz muztarip bir beşeriyetin bütün acılarını kalbinde söndürdü, işte din; Allahın dini, tek Allanın tek dini, bu kalbde zuhur etti ve bütün dünyaya tedricen yayıldı, Musevîlik isevîlik, Muhammedilik bu tek dinin, Allah dininin muhtelif devrelerdeki safhalarıdır.

(*Risaleti Muhammediye*) :

(33 — Ahzâb — 40) Muhammed, ricalinizden birinin babası değildir, lâkin Allanın resûlü ve enbiyanın hatemi (sonuncusudur).

(42 — Şurâ — 52,53(52)): "sâir Peygamberlere vahi eylediğimiz gibi sanada emrimizden bir ruhu vahi eyledik sen kitap nedir ve îman nedir bilmezdin ve lâkin biz o kitabı ve îmanı bir nur kıldık ki kullarımızdan dilediğimizi onunla hidayet ederiz."

(74 — Müddesir — 1 : 7): "Ey örtüsüne bürünen, kalk kavmini Allahın azabından inzaret, korkut ye Rabbini büyükle. Ve siyabını necasetten temizle, ve murdar şeylerden (günahdan) uzak ol, zi-

yadesini istemek için verme, yahut çok ibadetinle Rabbine minnet tevcih etme ve Rabbinin rızası için küffarın ezasına sabret.

(6 — En'am — 161): "de ki beni Rabbim doğru yola hidayet buyurdu. Bir kuvvetli ve sabit dine nail eyledi ki o hakka yakın ve batıldan uzak olan dini İbrâhîmdir."

(55 — Rahmân — 1 : 6(1 ÷ 4)) Rahmân olan Allâhüteâlâ kuluna (Muhammede) Kur'anı talîm buyurdu. (42 — Şurâ — 13) Allah size dinden Nuha vasiyyet eylediği şeyi, şer'i buyurdu. Ya Muhammed sana vahi eylediğimizi ve onunla İbrahîm ve Musâ ve İsâya vasiyyet ettiğimizi, dinin ahkâmını temâmile yerine getiriniz, ve onda tefrikaya düşmeyiniz, (bunu size emir ve şeri buyurdu).

(2 18— Bakara — 120(119))Ya Muhammed biz seni mü'minlere cennet ve sevap ile müjdecî ve kâfirleri (yani Allahı inkâr edenleri) azâb ve cehennem ile kokutucu olarak hak ve doğru ile gönderdik. sen ehli cehennemden mes'ul olmazsın.

(18 (17)— Kehf(İsra) — 111) ve deki: Evlâd ittihaz etmeyen, ve mülkünde şeriki olmayan zilletten kurtulmak için dosta ve veliye muhtac bulunmayan Allaha hamd olsun ve onu pek büyük olmak üzere büyükle.

(Namaz — Salât)

Selât çağırmaştır. Muhtelif üç mevzideki manası şöyledir.

(İnsanın salâtı) : mefhûmunda ki manâ; mü-nacat mevzuunda Allahı çağırma, yâni Allaha hitabetmektir. (akimüsselât-çağırmağa kalkınız) gibi.

(Allahın salâtı) : mefhumundaki manâ; Allahın her hangi bir kulunu rahmetle anması demektir. (Allahümme salli alâ Muhammed-Allahımız Muhammedi rahmetinle yadet) mevzuunda olduğu gibi.

(Melâikenin salâtı): Her hangi bir mahluk hakkında melâikenin Allahdan rahmet niyazı demektir, (İnnellâhe ve melâiketihî yusallûne alennebî - Muhakkak Allah ve melâikeleri Peygamber üzerine salat ederler) mevzuundaki melâikenin salâtı tarzı gibi.

Namaz mükellefiyetini tesbit eden Ayetikerime: (29 — Ankebut — 45) Sana kitaptan vahi olunanı tilâvet et ve namazı kıl, muhakkak namaz fakîş ve münker olan şeylerden nehi eder. ve (namazın mü-nacat mevzuunda te'min ettiği) Allahın zikri, ekberi ibadettir.

Bu ayetikerimeden öğreniyoruz ki:

1 — Namazın ruhu; zikrullahtır, yâni münacattır.

2 — Ve yine bu Ayetikerimeden öğreniyoruzki namaz Allah için gaye değil ferde kendi salâhı için gâyedir. Çünkü Cenabıhak; namazı; zikrullaha vesile olması ve dolayisile insanı fahiş günahlardan, nehi olunmuş fenalıklardan alıkoyacak hale koymasını için emir buyurmaktadır.

Şöyleki:

Namaza duran; kalbini o müddetçe olsun Allaha tevcih eden demektir. Kalbini Allaha tevcih eden, ruhunu Allahın nuruna, füyûzatına arzemiş demektir. Bu hale kendini koyan insan; münacata da başlayınca o nûrun, o feyzin ruhuna sereyanına tevessül etmiş demektir.

İşte bu nûrdur ki ruhu tasfiye eder, kuvvetlendirir, ve nefse hâkim kılar, insanın kötü niyetleri gevşer, kötü temayülleri zayıflar ve iki namaz vakti arasında insan kendisini bir fenalıkta filiyata geçemeyecek kadar zararsız bir halde bulundurmuş olur. Bu te'sir altında kötü niyetleri sahâi fi'ile çıkmaz, hem cem'iyet onun şerrinden tahaffuz etmiş olur, hemde kendisi günaha girmemiş olur.

Namazda matlubuilâhî kolaylıktır

(73 — Müzemmil — 20) Namazda size Kurandan (Zammısûre hususunda) kolay olanı okuyun.

(73 — Müzemmil — 20) İmdi gece namazından size kolay olduğu kadarını kılın ve üzerinize farz olanı eda edin ve zekâtı verin ve Allahüteâlâya karzihasen ikraz eyleyin, nefsiniz için hayırdan (Zekât, karzihasen gibi efali hayriyeden) evvelce gönderdiğiniz şeyi Allahın indinde daha hayırlı ve ecirli ve daha büyük olarak bulursunuz [*] ve Allaha istiğfar edin, Allah gafururrahîmdir.

(2 — Bakara — 239) Eğer korku varsa iktizayı hale göre yaya ve süvârî olduğumuz halde namazı eda ediniz. Korku zâil ve emniyyet hasıl oldukça Cenabı hakkı, bilmediğinizi size öğrettiği vechile zikreleyiniz.

(4 — Nisa — 99(101)) Yer yüzünde sefer eylediği-

[*] *Muâveneti ictimaiyyenin bütün dinî şeraitte gaye ve esas olduğunu görüyoruz, nitekim şu Ayetikerime bu hakikati apaçık tasrih buyuruyor :*

(107 — Mâûn — 4 : 7) *vay... o namaz kılanlaraki namazlarından gafillerdir, onlardır ki riyâ ederler ve içtimâî muâvaneti meni' ederler.*

niz vakit kâfirlerin size isâlifitne etmelerinden korku olduğu halde namazınızı kısa kılmanızda sizin için günah yoktur.

(Nisâ — 101(103)) Düşmandan mutmâin olduğunuz vakit namazı (olduğu gibi) kılınız muhakkak namaz mü'minlere vakti muayyen bir farz oldu.

Bu ayetikerimedeki (vakti muayyen) işaretli esasa bilhassa nazarı celbederiz, anlarız ki namazın insanlara en büyük faydası vaktinde kılınmasındadır. Namazı kazaya bırakmak bu ruh ile kabili te'lif değildir.

Namazı her nasıl mümkün olursa vaktinde kılmak veya kazaya bırakmak hususundaki tahliller için 8 numaralı haşiyeyi mütalâa buyurunuz.

Netice itibârile görülürki namaz ittikada mü-mâreseyi te'min eden bir vasıtaadır; ittika ise cemi-yet menfaatına Allahdan sakınmaktır. Namaz sırasında ifa edilen ve namazla birleştirilen muhtelif ibâdet esaslarına ait emirlerle namazı ihzar eden abdest ve sonundaki duâ gibi esaslara ait emirler de 9 numaralı haşiyeye derc edildi, mütalâa buyurunuz.

Zekât

(9 — Tevbe — 104(103)) "Onların mallarından sadakai zekâtı al, onunla onları tathir edersin, onlar için duâ ve istiğfar et.

Zekâtın mahalli sarfi

(9 — Tevbe — 61(60)) "Sadakalar (zekât) hiç bir taraftan geliri olmıyan fakirlere, kazancı mâîşetini idare etmeyen zavallılara onu tahsil eden me'murlara, kalpleri islâma ısıtılacak yeni mühtedilere, esirlikten kurtulacak köle ve cariyelere, borcunu veremiyen borçlulara, cihad ve gazaya, vatanlarından cüdâ garipleredir, Allah böyle farz etmiştir, Cenabıhak her şeyi bilir ve muktazayı hikmeti icra eyler".

Zekâtın mahiyyeti

(30 — Rum — 39) "Nâsın emvâlinde ziyadelik olması için, verdiğiniz fazla bedel veya atıye gibi şeyler Allah indinde kazanmaz. Ve Allahın rızasını murad ederek verdiğiniz zekâttır ki kat kat artar".

(2 — Bakara — 277) : "Îmân eden ve a'mâli

sâlihe işleyüp namazını kılan ve zekâtını veren kimselerin ecir ve mükâfatı Rabları indinde olup onlar için ne endişeiferda ile korku ve nede maziye teessüf ile hüzün vardır."

(23 — Müminûn — 1 : 3(1 ÷ 4)): "Muhakkak felâh buldular, şu mü'minler ki namazlarında huşû ederler, abes ve beyhûde iş ve kelâmdan yüz çevirirler, zekâtlarını verirler.,,

Zekâtın ehemmiyeti

Zekât, islâmın beş şartından biridir. Fakat en mühimmidir, çünkü müttekiyi tarif eden ve islâm ilmihaline üssülesas olan (Bakara - 177) inci Aye-tikerimesi, muâveneti ictimaiyyeyi en mühim bir mükellefiyet olarak gösteriyor ve zaten zekâtın mahalli sarfı da: bu şartın doğrudan doğruya cemiyet menfaatına müteveccih olduğunu gösteriyor.

Bundan anlıyoruz ki Allah zatı itibarile bir şeye mühtaç değildir. Mühtaç olan cemiyettir ve cemiyetin Allahdan beklediğini Allah halk ettiği esbap ile ve bu meyanda cemiyetin efradına tahmil ettiği mükellefiyetlerle te'min etmektedir. İnsanın kendi nefine, ailesi nefine ve sonra tekâmül ederek komşusu lehine, muhiti lehine ve gâye ve

netice olarak cemiyeti lehine duyduğu alâka gayreti ve vazife hissi hep Allahdandır. Ve bu hislerin fi'liyyatını tatbikatını din tanzim ve netayicini tevzi' etmektedir. Bu âyetikerimede esas itibarile oruç ve hac farizaları, ehemmiyet itibarile yer bile tutamıyor ve ibâdet mevzûunda yüzü kibleye çevirmeninde ittika mevzuunda gaye olmadığını gösteriyor.

Hiç bir islâmî şartın infazında kılınç kullanmağa kadar tazyika, Cenabıhak müsaade buyurmadığı halde yalnız zekât meselesindedir ki din buna cevaz veriyor.

Ve Hazreti Muhammed Aleyhisselâm böyle buyuruyor : (Zekât vermeyenlerin kıldıkları namaz şayanı kabul değildir).

Ve yine buyurmuştur: (Mü'min kardeşine ikram eden Cenabıhakkı ikram etmiş olur).

Ümemi mütakaddimeye de zekât emrolunmuştur. [10] numaralı hâşiyeyi mütalea ediniz görölüyor ki Cenabıhak her devirde bilhassa muaveneti içtimaiye esasında ısrar buyurmuştur.

Cemiyet Hayatı için İslâmiyetin yaptığı islâhat

Her dinde gâye cemiyetin refahıdır. Bu maksada ermek için nitekim islâmiyet:

Adalet ve muaveneti içtimaiye esasları üzerinde tevekkuf eder. Hazreti Muhammed aleyhisselâm (bir mülkün temeli adalettir) ve yine : (bir memleket küfür ile kaim olur fakat zulüm ile kaim olmaz) buyurur. Kur'anıkerim islâm idaresini ancak adalet ve işleri ehline vermekle mukayyet kılar.

Muaveneti içtimaiyyede hiç bir muhtacı istisna etmez, borçludan yaş acezesine ve hastalık malûllerine kadar hiç kimseye karşı lâkayd kalmaz. Sadri islâmda bilhassa Hazreti Ömerin müsait devrinde çocuğuna süt emziren analara ve çalışamıyacak derecede ihtiyar veya malûl olanların hepsine, asker sivil ayırmaksızın, Muhammedî, isevî, musevî tefrik etmeksizin maaş bağlandı. Cemiyet her aciz uzvunun idaresini kendi işi addetti, Temin etti, çünkü islâmiyet cemiyeti bununla mükellef kılmıştı.

Sınıf tahakkümü

İslâmiyyet cemiyeti istismar eden sınıf tahakkümünü, para tahakkümünü, ruhanî imtiyaz tahakkümünü yıktı, putperest kureyşin Hazreti Muhammede husumeti din, îman mevzuundan ziyade kureyş mütehakkimlerinin tehdide maruz kalan şahsî menfaatlerinin zorundandı.

Kur'anikerimde ki : (En ekreminiz en ziyade Allahtan sakınanınızdır) emri ilâhisine istinaden Cenabı Peygamber : (ne ırkın ne milliyetin insanlar için bir imtiyaz teşkil etmiyeceğini, bir Allah, kulluğu ve bir babanın evlâtlığı prensibinde insanların müsavatını ilân etti, ve Allahdan ittikadan başka şayanı ikram bir şey olmadığını bildirdi, ve (bir kavmin reisi, onun hizmetçisidir) dedi ve islâmiyet, riyâset şartına âmme intihabını ve reisin âmme tarafından mürakabesi ve mes'uliyeti hakkını tesis etti.

Bu esaslarla cemiyetin başlıca ıztıraplarını vücude getiren tehakkümleri, islâmiyet yıkmış ve atf içinde ona yer bırakmamıştı. Şimdi zekât mevzuunda bilvesile islâmiyetin kapitalizmi nasıl yıktığını söylemek münasip olacaktır. İslâmiyet evvelâ faizi kaldırmakla, her nevi ticaret serbestisine mani olan tahdidatı ve ihtikârı menetmekle sermayeyi ortada tedavüle mecbur etti.

Sâniyen: meşrû' sa'iy erbabına faizsiz (karzihasen) [*] suretile yardım temin etti.

[*] Faizsiz ödünç para vermeğe (karzihasen) denilir kur'anı kerimin beyanına göre insan faizsiz ödünç parayı Allaha vermiş olur. Ve kat kat onu Allah öder.

Salisen : Mühtaç olanları kapitalistlerin esaretine düşürmeksizin zekâtle onları iâşe etmekle ve erbabı saîyden işi bozulup düşenin borcunu zekât-tan ödeyerek ayağa kaldırmak, iflâstan kurtarmak itibarını tecdidetmekle kapitalizmi yıkmıştır. (Mamafi zan edilmesinki hiristiyân veya musevilerin mukaddes kitapları faize müsaade eder.)

İslâmî prensiplere göre :

1 — Parayı tedâvülden çeküp saklamak.

2 — Ve parayı saklamağı saklayana kâr ettiren faiz ile sarrafi muamele yapmak memnudur.

Çünkü cemiyetin aleyhinedir, paranın ortadan çekilmesi, sa'iy sermayesinin sa'iy imkânlarının ortadan çekilmesi demektir. Bunun neticesi ise kırizdir ki, sermayesizleri açlığa, saiy unsurlarını atalete düşürür.

Paranın bir kaç elde terakümü demek bir çok ellerin boşalması ve boş kalması demektir. Büyük bir ekseriyetin yâni orta sınıfların mütedavil sermaye kıtlığına uğraması; işçi sınıfın, küçük esnafın küçük sanayiin işsiz kalması demektir. İşte evvelâ islâmiyyet paranın tedavülden çekilip saklanmasını takbiheder ve ondan sonra da cemiyet lehine, hem % $2\frac{1}{5}$ zekât vergisi alır, fukara ve mühtaçlara

dağıtır, hem de o yatan sermayenin faizde kullanılmasını cemiyet lehine men'ederek o halde kalmasını faidesiz ve zararlı kılar.

Muaveneti içtimaiye

İslâmiyyette kredi, ikraz muamelâtı (karzıhasen) suretile cereyan eder, bu hem Allah namına ecri mucip bir amel mahiyetindedir, hem de bir mükellefiyeti içtimaiyyedir. Hasen suretile ikraz eden Allaha ikraz etmiş olur, zira kur'anikerime nazaren; muavenet ve ikrazın kıymeti şöyledir.

(2 — Bakara — 195) : " Ve Allah yolunda para ve mal veriniz."

(2 — Bakara — 24(245)) : "Şunlar ki Allaha karzıhasen ikraz ederler onlara bir çok katları ziyade edilerek iade olunur. Kabız ve basteden [yâni alan ve veren] Allahtır.

İçtimaî muavenete dâir emirlerden diğer bir kısmını da buraya dercediyorum :

(101(4) — Nisâ — 36(37)):"Onlarki fisebilillâh infakta ve sadakada cimrilik ederler ve halkada cimrilik ile emrederler ve Allahın fazlû kereminden verdiği şeyleri ketmederler, biz Allahın nimetlerini ketmeden kâfirler için rezil ve rüsva edici azap hazırladık".

(2 — Bakara — 272) : "Maldan infak eylediğiniz her şey, nefsiniz içindir, ancak Allah rızası için veriniz, hayırdan her ne verirseniz mukabili Allah tarafından size verilir ve bunda size zulüm olunmaz. "

(57 — Hadîd — 11): "Allahütealâya karzıhasen olarak ikraz eden kimseye Allah onu kat kat eder, ve ona ayrıca makbul ve muteber ecir vardır."

(65(64)—Telâk(Teğabün)—16ve17): "Kudretiniz olduğu kadar Allahtan sakınınız emri işidip itaat ediniz ve nefsiniz için maldan infak eyleyiniz. Nefsinin, buhlünü mağlup eden kimse felaha ermiştir. Eğer Allahütealâya karzıhasen suretile ikraz ederseniz Allah onu sizin için kat kat eder ve sizi mağfiret eyler. Allah şükre mukabele eder,,.

(2 — Bakara — 280): "Eğer medyun darlıkta ise eli genişlemesine intizar olunur, eğer bunu tasadduk eder (bağışlarsanız) sizin için daha hayırlıdır, eğer bunu bilerseniz".

İşte islâmiyet müteşebbislere iş yapmak imkânını ve işçilere iş bulmak imkânını verecek olan mütedavil sermayeyi faizsiz ikraz ve itibar te'mini suretile piyasaya verirken bir taraftanda zenginlere ister istemez sermayelerini ticarî ve sınaî teşebbüs-

lere döktürerek serveti umumiyeyi sermayei müte-
davile haline getirmektedir. Bahsettiğimiz muame-
lâtı iktisadiye esaslarını tevsik eden ayetikerimleri
gözden geçirelim :

(2 — Bakara — 275) : "Allahütealâ alım sa-
tımı helâl ve faizi haram kıldı."

(2 — Bakara — 276) : " Allahütealâ faizin be-
reketini izale edip sadakayı kazandırır (yâni zekât
vereni ve yahut karzıhasen suretile yapılan veya
her hangi bir yardımı kazandırır çünkü her yardım
her iyilik sadakadır)."

(2 — Bakara — 279) : "Eğer bunu yapamaz-
sanız, (yâni zekât vermez, veya karzıhasen suretile
veya sair suretlerle mükellef olduğunuz iyiliklerde
bulunmaz ve infak ve sadakadan sakınırsanız) Allah
ve resulü ile harbe hazır olunuz."
Bu ayetikerime ile islâmiyetin zuhurile yıkdığı sultalar-
dan biri olan kapitalizme karşı ne kadar hassas ve
müsamahasız olduğu ve aynı zamanda zekât ve sair
içtimaî muavenetler mükellefiyetlerine karşı ne de-
rece musir olduğu görülüyor."

(93(92)-Vedduhâ(Leyl)-17(17÷18)):"Malini Allah yolun-
da sarfedip kendisi (hukuku içtimaiye mükellefiye-
tinden) pak olan müttekî ondan (o hukukun icap

ettirdiği mes'uliyetten) bertaraf ve uzak olur".
(104 — Hümeze — 1 ve 3(2÷3)):"O, malı ceme-
dip ithar eder. Ve malının keedini dünyada ebe-
dileştireceđini hesap eyler; (vay... ona)".

(104 — Hümeze — 4 ve 9(4÷7)):"Hayır öyle
değildir. Onlar hutmeye atılırlar, hutme nedir bilir-
misin? Allahın bir ateşedir ki kalplerine kadar
nufuz eder.

(9 — Tevbe — 35(34)): "Şunlar ki altını ve gü-
müşü hazinelerine biriktirip Allah yolunda infak
etmezler onları elemli azap ile tebşir et.,,

Hac

(4(3)— Nisâ(Âli İmran) — 97): "Yolu bulan ve kudreti olan üzerine Allah için Hac farz kılındı."

(2 — Bakara — 196) : "Allah rızası için Hac ve ömreyi itmam ediniz."

(2 — Bakara — 203) : "Sayılı günlerde (Hac günlerinde) Allahı zikrediniz."

(22 — Hac — 37) : "Kurbanın fukaraya verilen eti ve akıtılan kanı Allahın rızâsını te'min etmez ancak sizin tekvanızdır ki, rızayılâhiye isabet eder."

(5 — Maide — 100(97)) : "Allahütealâ beytiharâm olan kâbeyi ve hacta kesilen kurbanları nas için medarimaîşet kıldı."

İşbu (5 — Maide — 100(97)) Ayetikerimesinde görüyoruz ki kâbeyi ve Hacta kesilen kurbanları, Cenabıhak insanlar için maîşete medar kılmıştır. Demek ki :

1 — Senenin muayyen vaktinde bütün dünya, müslümanları içinde borcu olmıyan ve kudreti olanlar bu farzı ifa için kâbede toplanacaklar.

2 — Bu suretle kuvvei inbatiyesi az ve fakîr halk ile meskûn olan hicaz sahasında bir takım zenginler toplanacaklar bu zenginlerin oradaki ihtiyaçlarını yerli fakîr halk te'min edip hem para kazanacak hemde onların kesecekleri kurban etinden istifade edecekler demektir.

3 — Zenginlerin fukara lehine toplanması demek fertlerin cemiyet lehine bir hareket yapması demektir. Demekki esasta bu farize dahi doğruca Allahın zatına mahsus bir ibadet mevzuu değil cemiyet menfaatına Allahın bir talebidir.

Bu vesilenin yine cemiyet menfaatına tevhit ettiği ikinci bir mühim menfaat daha vardır. Oda: dünyanın muhtelif semtlerinden toplanan zenginlerin birbirini tanımak ve birbirinin hallerinden, yâni memleketlerinin gerek siyasî gerek idarî, gerek iktisadî hallerinden haberdar olmak, birbirlerinin gerek refah gerek iztirap ve müzayakalarından haberdar olmaktır. Bu zenginler kendi memleketlerinde ya siyasî veya ticarî veya idarî her halde içtimaî yüksek birer mevki sahipleridirler. İslâmiyet ki mü'minler birliğinde her mü'mine birer dost ve veli mevki vermişti ve onları marufu emir ve münkeri nehi vazifesile mükellef kılmıştı. Ve içtimaî

muavenet ve infak mükellefiyetleri vermişti. İşte hicaz sahası hac vesilesile buna bütün dünya müslümanlarının iştirak ettiği bir yer olmaktadır.

Sonra beşerî bakımdan muhtelif alâkalar ve menfaatlarla da bu zenginler mücehhezdir. Tüccar diğer memleketlere neler idhal neler ihraç etmek faideli olacağını öğrenmek ve hattâ belki de bu işe girişmek fırsatını bulacaktır.

Bir iktisatçı, bir fen adamı bir âlim kendi sermayesine nerede ve ne derecelerde ve ne mahiyette ihtiyac olduğunu bu fırsatta öğrenecektir.

Siyasî bir adamın da kendini alâkadar ve ikaz edecek kıymette alacağı haberler ve bunların cümlesi: cemiyet lehine geçilecek hareketlere bir vesile olacaktır. Demek ki hac farızasında tamamen cemiyet menfaatına bir harekettir.

Oruc

Orucu farz kılan ayetikerime :

(2 — Bakara — 183) ; "Ey îman edenler sizden evvelki ümmetlere olduğu gibi, size de oruc farz kılındı tâki ittika edesiniz."

Demek ki orucda da gaye ittikadır ve her yerde olduğu gibi ittika; cemiyet lehine Allahtan sakınmaktır. Ve binaenaleyh orucda, her emirde olduğu gibi ittika gayesi için bir vasıtaadır şöyleki :

Oruc hakikatte ittikaya bir mûmarese mevzudur. Lâdes tutan bir insan, nasıl ki gafletten daima müteyakkız bulunmak istidadında olursa oruc-luda menhiyattan sakınmak hususunda oruc sebe-bile öyledir. Alelâde günden daha ziyade kalbi Hakka müteveccihdir, Alelâde günler işlemeği itiyat ettiği kusurları, günahları işlemekten çekinmek gayreti duyar, ve kendisinde hayırlı bir gün geçirmek, orucunu istismar etmek emeli hevesi hâkim olur. Ve işte bu hisler tedricen onda salâha alışkanlık itiyadına vesile olur. Ve o itiyat ramazandan

sonra yavaş yavaş kuvvetini kaybetse de ikinci bir ramazan gelerek onu tekrar derler toplar ve takva hayatına kavuşturur, bir aylık bir mümarese daha yaptırır.

İnsanın nefesine hâkim olmak tecrübesine vesile olan oruç, filhakika insan da müsbet bir inkişaf yapar, çünkü yemek, içmek gibi itiyatlarından bütün gün kendini uzaklaştırabilen ve bunu eza veren aksülâmellerine mukavemet edebilen insanın Allahın rızası yolunda kendi ruhî tekâmülü ve cemiyet nefi için gösterdiği bu hüsnü niyyet ve güzel hareket Allahı müteessir eder. Onu rıkkate, şefkate getirir onun iltifatını, rahmetini, feyzini üzerine celbeder. Bu rahmet ve feyizler ise oruçlunun bir taraftan ruhunu takviye ederek onu nefesine daha hâkim bir vaziyete getirirken ittika hayatındaki gayretini de artırır, manevî hazlara kavuşturur. Ve ittikaya olan rabitası temayülü, çoğalır, ve netice itibarile insan tekâmüle doğru yükselir, bu yükseliş onu hem Hakka hem de halka yaklaştırır. Hotgâmlıktan diğergâmlığa ihtiraskârlıktan fazilete yol almağa başlatır. Demekki netice itibarile oruç farizesi de dolayisiyle ve tamamen halk menfaatine müteveccih bir farizedir. Esas da Cenabıhak zaten

orucdan kendi namına memnun olmaz zira Allah kulunu tazyikden haz almaz, tazyik ettiği zamanlar dahi yine bir hikmet tahtında ve cemiyet menfaatıdır. Mukaddes kitaplarda orucun daha başka mevzuda da istimaline dair emirler ve misaller görüyoruz.

Emirler; günah işleyenlerin kefareti için şeria-
tin gösterdiği muayyen tarzda ki oruclardır. Diğer
nev'ide Rahmân ve Rahîm olan merhametli Allahı-
mızı rikkate getirerek bir dileğin temini için tutu-
lan oruclardır. Tevratışerifde Hazreti Yûnüs alleyhı-
selâm bahsinde tafsilâtı görülen ve Hazreti Davu-
dun hasta çocuğunun mazharı şifa olması için
tuttuğu oruc lar gibi.

Birincisine göre : Hazreti Yunus Aleyhisselâm
Ninova halkına Allahın vaidini tebliğ ediyor, mahv
olacaklarını anlayan Ninova hükümdarı umumî oruc
ilân ediyor, bütün insanlar oruc tuttuğu gibi me-
medeki çocuklara varıncaya kadar ve bütün hay-
vanlar aç ve susuz bırakılıyor, ve bütün insanlar
göz yaşı dökerek figan ile Allaha iltica ediyorlar
günahlarının affını ve haklarında ki gazebin rahme-
te tahvilini niyaz ediyorlar, filhakika Cenabıhak
yüz binlerce mahlukun müttehiden nefislerinde tatbik
ettikleri bu ezaya dayanamıyor, bu ezadan eza

duyuyor, rikkate geliyor ve kendilerini af eyliyor, onlarda helâkdan kurtuluyor. Bu vak'a hakkında ki Kur'ân-ı Kerîmin teyidatı şöyledir: (Yûnüs-98) helâk olan kuradan îman eden ve îmanları kendilerine fâide veren hiç bir kariye yoktur ancak Kavmi Yunüs vardır." Binaenaleyh mahlukunun ezasından eza duyan Cenabıhaktan af ve mağfiret elde etmek için de oruc başlıca bir mevzuudur. Kefarettteki orucur da yine günahkârın kendine tatbik ettiği bu eza dolayisiyle Cenabıhakkın rikkatini tahrik ederek af ve mağfirete nailiyet mes'alesidir.

Tevratışerifde emr olunmuş orucur bir kısmında mukaddes günlerin orucurudur. Burada ki orucurun sebebi sırf Allahın o mukaddes ad olunan günlerin seneî devriyeleri vesilesile o günlerin mukaddes olmasını icab ettiren Allahın lutuflarını tahattür ve tezkârdır, beni İsrailin putperes muhitlerinden çıkması ve ilahigaybe yeni iman etmeğe başlaması dolayisiyle hak Allahı daima akıllarında tutmaları için Cenabıhak bir çok tahattur vesileleri emir buyurmuşdur ki bu mukaddes gün orucuruda o mahiyetteki emirlerden biridir. Beni İsraili hayatı sabıkalarına temayülden mütekayyız bulundurmak, gafletten korumak ve hak Allaha yaklaşdırmak içindir.

Fertlerde Mes'uliyeti Müştereke Esası

Fertlerde Cemiyet Mesuliyeti

(Müminlerin Emir Ve Nehide Karşılıklı Mükellefiyetleri)

Hadisîşerif:

(Külliküm râ'in ve mesûlün anirraiye — hepiniz çobansınız ve sürüden mes'ulsünüz).

Şimdi bu Ayetikerime müminlere cemiyetin murakabesinde müşterek vilâyet ve mes'uliyet vazeydiyor:

(9 — Töbe — 72(71)) : "erkek ve kadın müminler birbirinin dostu ve velisidirler, maruf ile emir ve münkerden nehi ederler."

Yine bu ayetikerime ferdlerin yekdiğerine karşı vilâyet ve murakabası mevzuunu imanın şartı esaslarından olduğunu gösteriyor.

(9 — Töbe — 113(112)): töbe, ibadet, hamdedenler. Oruc tutanlar, rükû ve sücûd, maruf ile emir ve münkerden nehi ve Allahın hududunu muhafaza eyleyenler müminlerdir.

(Emri Bilmaruf ve Nehyi Anilmünker)

(Şimdi müminlerin cemiyetin nefi namına murakabesi ve hududullahın muhafazası hususunda müşterek mükellefiyetlerinin icab ettirdiği (Emri Bilmaruf ve Nehi Anilmünker) esaslarına misal olarak bir kaç Ayetikerime daha derc ve tettebbü edelim:

(5 — Mâide — 3(2)) "Feteâvenû alel birri vet-takvâ - fazilet ve takvada bir birinize yardım ediniz."

(16 — Nahil — 90) "Allahütealâ adil ve ih-san ile ve akrabaya îtâ ile emir, fahiş günahlardan, münkerden, ve zulümden nehyeder."

Bu esası teyid eden diğer Ayatikerimleri tahşiye ediyoruz.

(11) No. Haşiye mütalea buyurulsun:

Yukarıda derc ettiğimiz tövbe Sureişerifesinin (72(71) ve 113(112) üncü) ayetlerinde görülüyor ki ferdin mükellefiyeti yalnız kendi şahsına, kendi ef'aline münhasır olmayıp cemiyet namına da mes'uliyet ve mükellefiyeti vardır. Kendi ef'aline karşı emri bilmaruf ve nehyi Anilmünker ile nasıl mükellef ise ahar namına, cemiyet namına da murakabe ve emir ve nehi ile mükellefdir. Dinde egoizme mevki

yoktur, neme lâzımcılık da yoktur, hattâ bizde velev kendi başını kurtarmak üzere (Tarikidünya) olmak gayretile, bir manastıra çekilip kurtulmak dahi yoktur. İnfiradcılık yoktur, ferdin kendini islâha olan mükellefiyeti kendini ve başkalarını ve cemiyeti, kurtarmak, islâh etmek içindir. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm: (bir cemiyete teveccüh eden musibetin zararı yalnız mücrimlere münhasır kalmaz) buyuruyor: (Enfâl — 25)

(Netice)

Allahın âlemde ki muradı kemalin tezahürüdür. Allah kâmilidir, insanları ihtiva eden bu avâlim dahi kemal içindedir. Allahın sun'undaki kemal onlarda tezahür ettiği gibi gündün güne biz insanlarda da zuhur edecektir. Ezelî, ebedî tekâmül kanunlarının hükmü, icabı budur. İslâmın şartlarını tetkik ettik, emribilmaruf ve nehi anilmünker hakkında ki mukaddes emirleri gözden geçirdik ve neticede bir defa daha anlamış olduk ki dinde gaye ittikadır. İttika ise insanları kemale götüren bir inzibat nizamıdır, bu kemâle muhalif harekâttan insanları tahzir ve kemale yarayan işlere insanları teşvikdir. İttikada gaye ise kemaldır, o halde din

de gaye ittika. İttikda gaye kemal olduğuna göre gerek din gerek ittikâ tam gaye değil asıl gaye olan kemale vasıtadırlar, kemal ise halkın kemâli olduğuna göre, bütün mevcudat, bütün avalim, bütün zerrat, insanların kemalde yol alması, insanların kemal yolunda yaşaması için, insan için çalışıyor. Çünkü Allah: mahlûkâtın en kabiliyetlisi olan insanda kemalini âleme izhar ve temaşa etmek istiyor, binaenaleyh hilkatte gaye insandır. Ve insan da gaye kemaldir. Bu hususları tevsik eden bir kaç mukaddes vesika tahşiye kılındı. (12 nci haşiye mütalaa buyurulsun.

Dinler arası İlmihal esasları Haşiyeler:

Haşiyeye - 1

Bu mukaddes metinleri iki kısma ayıralım:

1 — Allah Hakkı.

2 — Cemiyet hakkı.

Bu kısımlara göre metinleri tasnif edelim.

Fatihaişerife Suresinden :

Birinci kısma dahil olanlar :

Hamdû'senâ, yarattıklarına ayırt etmeksizin, karşılık aramaksızın rahmeteden ve iyi amelleri rahmetile mükâfatlıyan ve dünyadaki amellerimizin hesabını verecek olduğumuz günün sahibi Allahdır. Ancak sana kulluk ederiz.

Fatihaişerife suresini kendi aslında şu suretle tasnif ederek mütalaa etmek münasip olur.

1 — Hamdüsenâ.

2 — Temcîd.

3 — A'mâlin mesuliyetini idrak.

4 — Allaha kulluğu taahhüd.

5 — Aczibeşeri ikrar ve iftikar.

Kısımlarına ayrıldığını görürüz.

Bakara Sureişerifesinin (137(136)) inci Ayetikerimesinden:

(1) *inci kısma dahil olanlar:*

A — Ey müminler; Allaha ve bize gönderilen Kur'ana, ve İbrahim ve İsmail ve İshak ve Yakup ile esbata gönderilen şeylere Mûsa, ve İsa ve bütün enbiyaya Rabları tarafından verilen kitaplara imaneyledik.

B — ve biz Allahütealâya halis ve muhlis müslimleriz deyiniz.

C — Onlardan birini diğerinden tefrik etmeyiz.

*
* *

Bakara Sureişerifesinin (177) inci Ayetikerimesinde hem birinci ve ikinci kısımlara aid ve hemde her iki kısma birer cihetten aidiyette müşterek fıkralar vardır. Şimdi birinci kısma aid olanı yazıyorum.

Kısım — 1

A — (Allahın rızasına muvafık akide sahipleri) şunlardır ki: Allaha ve ahret gününe ve melâikeye ve kitaplara ve Peygamberlere îmanederler.

B — Zaruret ve fakr, maraz, ve illet harp ve kıtâl zamanlarında sabrederler.

Kısım — 2

A — Hayırlı olmak ibadet ve taatetmek ve fazilet göstermek; yüzünüzü maşrik veya mağrip tarafına (yani Kâbeyi veya Kudüsüşerifdeki ma'bedi kible ittihaz ederek oralara) çevirmek değildir. Hayırlı işler ve Allahın rızasına muvafık fiiller sahibi olmaktır ve böyle olanlar şunlardır ki:

Bir numaralı Haşiyenin devamı

B — Mallarından seve seve akrabalarına, yetimlere, fukaraya yolculara, saillere ve esirlere muavenet-edip verirler.

C — ve mallarının zekâtını eda ederler. Bir şey and ve vâd eylediklerinde vefâ ederler.

*
* *

Şu ayetikerimelerin her iki kısma da alâkası vardır.

A — (ve namazlarını kılarlar).

B—(İşte onlar dine ve hakka ittiba'da sadıklar ve küfür den ve rezailden sakınıp iüika edenlerdir).

İzahı :

Namaz farizasını her iki kısımla da alâkadar göstermemizin sebebi şudur.

Namazı kılan bir insanda başlıca üç raide memuldür.

Birinci faide:

Münacaat, rükû, sücûd ve tesbihat vesilesile Allaha ubûdiyet izharı ve tâzim.

İkinci faide:

Namaz vesilesile kalbini Allaha tevcihedden insan her vakitten fazla Allahın feyzine ruhunu arzetmiş olur. Allah inayet buyurmuş ise ruh letafet doğru tasfiye görür. Müsbet hali kuvvetlenir ve bu suretle de insan hem ruhî ve ahlâkî kemale doğru terakkî etmiş olur. Hemde bu terakkî nisbetinde gerek Cenabıhakkı olan alâka hissi gerek ise halka karşı hizmet ve fedakârlık hissi yükselir. Ve insanın fena fikirleri

Bir numaralı Haşiyenin devamı

fena niyetleri namazda ki bu envarı kudsiye ile ve-hametini az, çok gaybeder.

Netekim şu Ayetikerime bize bu hususta müeyyide olur.

(107 — Maûn — 4 : 7) Vay... O namaz kılanlara ki namazlarından gafillerdir. Onlardırki riya ederler ve içtimaî muaveneti men ederler.

*
* *

İhlâs Sureişerifesine gelince: O; kâmilen birinci kısma dahildir.

*
* *

(Elif - lâm - mîm) Sureişerifesi ise; Kuranıkerimin müttekilere hidayet rehberi olduğunu ve müttekilerin evsafını ve yahut müttekiliğin şeraitini tayin ve tesbit eder.

Şöyle ki:

(Bakara 1:5) (E. L. M.) Sureişerifesini tasnif edelim :

Müşterek kısım :

A — Allah kelâmı olduğunda şek ve şübhe olmayan bu kitap:

B — Namazlarını kılanlara.

C — Müttekilere yol gösterici rehberdir.

D—İşte onlar Rableri tarafından hidayet üzere-dirler ve yine onlar felâh bulmuş olanlardır.

— *Kısım* — 1

A — O müttekiler ki gaybe iman ederler.

B — Sana indirilen kitap ve dine senden evvel gönnerilen kitaplara ve edyana iman ederler ve ahrete inanırlar.

Kısım — 2

A. — Kendilerine rızkeylediğimiz şeylerden infak eyleyenlere.

Haşiyeye - 2

Birinci Kısımaya göre:

- 1 — Allahtan gayrı İlâh tanıma.
- 2 — Put yapma ve hiç bir şeyin suretini yapma ve Allahdan gayrı hiç bir şeye secde ve ibadet etme.
- 3 — Allahın ismini suistimal etme (ve gayre teşmil etme).

İkinci kısımaya göre :

4 — Sebit (Cumartesi) gününe hürmet et. Altı gün zarfında bütün işini gör.

Yedinci gününde gerek kendine gerek oğluna, kızına gerek kölene ve cariyene, gerek hayvanlarına ve gerekse misafirin bulunanlara rahat ettir. Hiç bir iş gördürme, dinlendir.

- 5 — Pederine ve valdene hürmet et.
- 6 — Kimseyi öldürme.
- 7 — Zina etme.

8 — Çalma.

9 — Komşun aleyhinde yalan yere şahadet etme.

10 — Komşunun hanesine tamah etme, komşunun zevcesine, ya kuluna, cariyesine, ya öküzüne, merkebine veya her hangi bir şeyine göz koyma.

Haşiyeye — 3

Allah mefhûmu ve Allah hukûku

Birinci kısma göre tasnif :

Musevî mukaddes kitaplarına göre :
(Hurûc - 3 - 14) Ben vacibilvücûdüm
(Hurûc - 3(6) - 2 ve 3) Ben Yahuvayım, İbrahime,
İshaka, ve Yakuba (Allahülkadîr) ismile zahir oldum,
anlara (Yahuva) ibinim ile malûm olmadım.

(Huruc - 34 - 6 ve 7) Allah, Rahîm, ve Rahuf ve
sabûr, inayet ve hakikatı çok (olduğu)

(Tesniye - 7 - 9) Yahuvanın hak Allah ve sadık
Allah olduğu

(Mülûkisani - 22 - 4) Hamde şayan Rabbe düa ede-
rim.

(Tesniye - 10 - 17) (Allah) hatıra riayet etmez, ve
rüşvet kabul etmez.

(Mezmurlar - 25 - 8) Rab, kerîm ve müstakîmdir.

(Mezmurlar - 36 - 6) Ya Rap insanı ve hayvanı sen
hıfz edersin.

(Mezmurlar - 44 - 6) Zira yayıma itimad etmem ve
kılıcım beni halâs etmez.

(Mezmurlar - 47 - 7) Zira bütün zeminin padişahı
Allahtır.

(Mezmurlar - 47 - 8) Allah milletler üzerine saltanat eder.

(Mezmurlar - 62 - 11) Kudret Allaha mahsusdur.

(Mezmurlar - 62 - 18(12)) İnyet dahi Ya Rab sana mahsusdur.

(Mezmurlar - 66(68) - 34) Allahı kuvvet sıfatile tavsifediniz.

(Mezmurlar - 68 - 20) Allah bizim için halâs Allahıdır.

(Mezmurlar - 103 - 6) Rab cümle mazlum olanlara adil ve hak icra edicidir.

(Mezmurlar - 103 - 8) Rab Rahîm, ve Raûfdur, saburdur ve inayeti çoktur.

(Mezmurlar - 110 - 4) Rab yemin etti ve Peşiman olmaz.

(Mezmurlar - 145 - 17) Rab cümle tariklerinde âdil ve işlerinin kâffesinde inayetlidir.

(Mülûkievvel - 2 - 6) öldüren ve diriltten haviyeye (Cehenneme) indiren ve çıkaran Rabdır.

(Mülûkievvel - 2 - 7) Fakir eden ve gani eden, indiren ve kaldıran dahi Rabdır.

(Tevarihievvel - 29 - 11) Yarab azamet ve kuvvet ve celâl ve Cemâl ve Mecid senindir.

(Eyyup - 5 - 18) O yaralar ve bağlar, kırar ve elle-ri şifa verir.

(Eyyup - 36 - 5) İşte Allah ekberdir ve kimseyi redetmez.

(Eyyup - 37 - 23) Kimseye gadretmez.

(Eş'îya - 33 - 22) bizim Hakimimiz Rabdır. Vazi'i şeriatımız Rabdır. Melikimiz Rabdır. Bizi o halâs edecektir.

(Eş'îya - 61 - 8) Zira ben Rab hakkı severim ve zulüm ile gazabdan ikrah ederim.

(Melâhya - 3 - 6) Ben Yahuvayım tagayyür etmem.

(Mezmurlar - 128(118) - 28) Allahım sensin.Sana hamdederim ya Allahım sana tazîm derim.

(Eş'îya - 40 - 29) Yorguna kuvvet veren ve takatsizin kuvvetini arttıran odur.

(Mezmurlar - 30 - 5) Zira anın gazabi bir dakika, hüsnü rızası ise bir ömürdür. Ağlayış bir gece kalır amma sabahleyin meserret gelir.

(Mezmurlar - 97 - 12) Ey salihler, Rabda mesrur olunuz ve anın kutsiyetini zikr ile hamdediniz.

(Mezmurlar - 145 - 1(1 ÷ 2)) Ey meliki mutlak olan Allahım, seni tâzim ve senin ismine ebedülâbat hamdüsena ederim.

(Mezmurlar - 150 - 2) ana azemetinin kesretine göre hamd ediniz.

(Mezmurlar - 150 - 6) Her nefes sahibi Rabbe hamd eylesin.

(Tesniye - 8 - 10) ana hamdüsena eyleyesin.

(Mezmurlar - 103 - 3) senin cümle günahlarını affeden, hep marazlarına şife veren odur.

(Tesniye - 4 - 31) Allahın Rab Rahîm olduğu için seni terk etmez ve seni helâk etmez.

(Tesniye - 4(32) - 32(4)) Sadık ve cevirden müberra Allahdır.

(Mezmurlar - 145 - 9) Rab cümleye kerîmdir. Ve merhametleri mahlûkatın kâffesi üzerindedir.

(Mezmurlar - 145 - 4(14)) Rab cümle düşenlere destgirdir. Ve cümle çökenleri kaldırır.

(Mezmurlar - 147 - 3) kalbi kırılmış olanlara şifa verüp yaralarını sarar.

(Mezmurlar - 119 - 151) Ya Rab sen yakınsın ve cümle emirlerin hakikattir.

(Mezmurlar - 139 - 5) beni arddan ve önden ihata ettin ve elini üzerime koydun.

(Mezmurlar - 121 - 4) işte İsrailin hafızı uyuklamaz ve uyumaz.

(Mezmurlar - 103 - 1) ey canım, Rabbe, ve bütün derunim, onun mukaddes ismine hamdü senâ eyle.

(Mezmurlar - 102 - 26) bunlar zevâl bulur. Amma sen bakîsin.

(Eş'ya - 41 - 4) işleyen, ve yapan ve devirleri ibtidadan çağırın kimdir. Ben Yahuvayım evvel olan ve sonrakilerle olan benim.

(Eş'ya - 44 - 6) İsrailin meliki Rab ve anın velisi olan Rabbilcunûd böyle buyurur, Evvel benim, ahır benim, ve benden gayrı ilâh yoktur.

(Mezmurlar - 36 - 9) zira hayat menbaı sendedir. Senin nurunla nur göreceğiz.

(Mezmurlar - 24 - 1) zemin ile anda bulunanın kaffesi dünya ve anın sekenesi Rabbindir.

(Mezmunlar - 145 - 15) cümlelerin gözleri sana bakar ve onlara vaktince yiyeceklerini verirsin.

(Eş'iya - 45 - 7) Nuru vücûde getiren ve zulmeti halkeden, selâmeti yapan ve beliyeyi halkeyleyen, bunların cümlesini yapan Rab benim.

(Eş'iya - 54 - 17) ve anların halâsı bendedir.

(Eş'iya - 66 - 9) benki vaz'ı hamil derecesine getirimde kuvvet vermezmiyim.

(Mezmurlar - 105 - 1) Rabbe hamd, ismine dua ediniz işlerini kavimler arasında bildiriniz.

(Eyyup - 5 - 11) mütevazı'leri yükseltir. Ve mahzunları selâmete çıkarır.

(Tesniye - 1 - 17) insan yüzünden korkmayınız zira hüküm Allahındır.

(Tesniye - 8 - 18) sana servet kazanmak için kuvvet veren odur.

(Lavilu - 19 - 14) ancak Allahından korkasın.

(Mezmurlar - 113 - 7) yoksulu topraktan yükseltir, fakiri mezbeleden yukarı kaldırır.

(Mezmurlar - 113-8) kavminin eşrafile beraber oturur.

(Vaiz - 3 - 13) her adamın yiyüp içmesi ve bütün emeğinden hayır görmesi Allahın atıyesidir.

(Eremitiya - 18 - 6) Ey beyti İsrail, işte çamur, çömlekçinin elinde nasılsa siz benim elimde öylesiniz.

(Eremitiya - 32 - 41) ve anlara iyilik etmekle onların hakkında mesrur olacağım.

(Ermiyanın Mersiyeleri - 3 - 32) zira dert verirse de inayetinin kesretine göre merhamet dahi eder.

(Eremityanın mesriyeleri - 3 - 33) zira istekle taz-yık etmez ve insan evlâdını mükedder kılmaz.

(Yoil - 2 - 12) Bütün kalbinizden ve oruc ve ağlayış ve figan ile bana rücû ediniz (Ninuvâlilar Hazreti Yûnüs Aleyhisselâmın inzarı üzerine böyle kurtuldular. O. F.)

(Yoil - 2 - 13) ve elbiselerinizi değil, ancak kalblerinizi yırtınız ve Allahınız Rabbe rücû ediniz, zira o Rauf ve Rahîmdir, sabûr ve inayeti çoktur. Ve belâdan dolayı merhamete gelir.

(Yoil - 2 - 15) (bu maksadla) büyük cemaat davet ediniz (dua için)

(Yoil - 2 - 16) (bu maksadla) çocukları ve meme emenleri toplayınız.

(Yûnüs - 4 - 2) zira sen, Rauf ve rahîm, sabûr ve inayeti çok Allah olup belâdan dolayı merhamete geleceğini bilirdim.

(Safniya - 3 - 17) Allahın Rab senin içinde kuvvetli olup seni halâs edecektir. O senin hakkında ziyadesile mesrur olacak, muhabbetinde affedecektir. Senin hakkında terennümle şadüman olacaktır.

(Zekeriyya - 2 - 8) zira size dokunan kimse anın (Rabbin) gözbebeğine dokunmuş olur.

(Eyyub - 12 - 13) Hikmet ve kuvvet anındır. Tedbir ve fehim andadır.

(Eyyub - 12 - 16) kuvvet ve hikmet andadır. İdlâl olunan ve idlâl eden anındır.

(Mezmurlar - 3 - 5) ben yattım, ve uyudum ve uyandımda zira Rab beni himaye eyledi.

(Mezmurlar - 4 - 8) selâmetle hem yatacağım ve

hemde uyuyacağım zira Yarab, yalnız sen, benim meskenimi emin kılarısın.

(Mezmurlar - 27 - 3) Eğer bana karşı bir ordu kurulsa kalbim korkmaz.

(Mezmurlar - 34 - 22) ve ona tevekkül edenlerin biri aleyhine hüküm olmayacaktır.

(Mezmurlar - 37 - 5) yolunu Rabbe teslim edip ana tevekkül eyle o dahi müyesser edecektir.

(Mezmurlar - 37 - 7) Rabbe teslim ol ve ona intizar eyle.

(Mezmurlar - 55 - 22) endişeni Rabbe bırak, o dahi seni perverde edecektir. O ilelebed salihî sürçmege bırakmaz.

(Mezmurlar - 56 - 4) Allaha tevekkül ettim, korkmam. Beşer bana ne yapabilir.

İncilişeriften :

(Matta - 6 - 10 : 13) Ey göklerde olan babamız ismin mukaddes olsun; melekutun gelsin, gökte olduğu gibi yerdede senin iraden olsun, gündelik ekmeğimizi bize bu gün ver, ve bize borçcu olanları bağışladığımız gibi bizim borçlarımızı bize bağışla. Ve bizi işvaya getirme, fakat bizi şerirden kurtar. Zira melekut ve kudret ve izzet ilelebed senindir Âmin.

(Yuhanna - 3 - 27) insan kendisine gökten verilmedikçe hiç bir şey alamaz.

(Cemiyet hukuku - Diğergâmlık)

İkinci kısma göre:

Tevratışeriften :

(Lavilu - 19 - 11) yalan söylememeyiniz birbirinizi aldatmayasınız.

(Lalilu - 19 - 13) komşuna zulümetmeyesiri. Ve andan bir şey gasbetmeyesin. Ücretlinin ücreti senin yanında bir gece sabaha kadar kalmasın.

(Lavilu - 19 - 15) Hükümde haksızlık etmeyesin. Fakirin hatırına riayet edesin ve kebire müdahane eylemeyesin. Komşuna adaletle hükmedesin.

(Lavilu - 19 - 18) intikam almayasın.

(Lavillu - 19 - 18) komşunu tıpkı kendin gibi sevesin.

(Lavilu - 19 - 34) yanınızda sakın olan garip size yerliniz gibi olup anı kendin gibi sevesin.

(Lavilu - 24 - 22) (tevzii, adalet ve tatbiki mücazat-ta) hükmünüz bir olsun. Yerliye nasıl ise garibe böyle olsun. Zira Allahınız Rab benim.

(Testinye - 10 - 19) garibi sevesiniz.

Zeburişerifden:

(Mezmurlar - 37 - 17(27)) Şerden içtinap edüp hayır işle, ilelebed bakî kalasın.

(Mezmurlar - 62 - 10) zulme itimad ve yağmaya

hülya etmeyiniz, emvâl arttığı halde ana gönül vermeyiniz.

Benî İsrailin mukaddes kitaplarından:

(Emsalisüleyman - 3 - 3) merhamet ve hakikat seni terk etmesinler.

(Emsalisüleyman - 14-31) fakire zulmeden halkını tahkireder, amma yoksula merhamei eden anı tazim eder.

(Emsalisüleyman 17-5) Fakîri istihza eden anın halikını tahkir eder. Belâya sevinen cezasız kalmayacaktır.

(Emsalisüleyman - 19 - 17) fakire merhamet eden Rabbe ödünc verir. O dahi ona mükâfatını verecektir.

(Emsalisüleyman - 19-22) adamın şanı şefkatidir.

(Eyyüp 11 - 13 ve 14) Eğer kalbini hazırlayıp ellerini ona uzatırsan eğer elinde kötülük varsa onu defeyle ve çadırlarında haksızlık sakın olmasın.

(Emsalisüleyman - 21 - 3) Adalet ve hakkaniyet icrası Rabbin indinde zebihadan ziyade makbuldür.

(Emsalisüleyman - 31 -8) Ağzını dilsizler için, cümle bokes olanların davası için aç.

(Vâiz-7-4) Hıkmət sahiplerinin kalbi matem bulunan hanededir. Fakat sefihlerin kalbi meserrethanededir.

(Eş'ıya - 1 - 17) İyi iş işlemeği öğreniniz adalete mukayed olunuz. Mazlumun hakkını ihkak ediniz. Yetimin hukukunu vikaye ediniz. Dul kadının davasını görünüz.

(Eş'iyâ - 40 - 1) Allahınız Rab buyururki teselli veriniz.

(Eş'iyâ - 59(58) - 7) Ekmeğini aç olana doğruyasın. Ve avare gezen biçareleri eve getiresin. Çıplağı gördüğünde giydiresin. Ve kendi komşundan gizlenmeyesin.

(Ere miyâ - 7 - 5 - 7) Eğer mesleğinizi ve amel-lerinizi sahihan islâh ederseniz ve bir kimsenin komşusile olan hakkını tamamen ihkak ederseniz garibe ve yetime ve dul kadına zulüm etmesseniz ve bu mahalde suçsuz kan dökmesseniz (Ecdadınıza verdiğim diyarda ebedülâbat ikamet ettireceğim).

(Ere miyâ - 22 - 13) Vay kendi hanesini zulümle ve fevkanî odalarını haksızlıkla bina edene ki komşusunu meccanen işletir ve hizmetinin bedelini vermez.

(Ere miyâ - 21 - 12) Rab böyle buyurur : sabahle-yin hak ile hüküm ediniz ve mazlumu zalimin elinden kurtarınız.

(Hazakıal - 18 - 5) Ve bir kimse salih olup hak ve adalet üzere hareket etse.

(Hazakıal - 18 - 7) Kimseye gadretmeyip borçluya rehinini geri verirse, zorla bir şey almazsa, ekmeğini aç olana verirse, çıplağı giydirirse.

(Hazakıal - 18 - 8(8 ÷ 9)) Faizle para vermez, mürabaha kabul etmez elini haksızlıktan geri tutarsa, iki adam arasında hak üzere hüküm eder, sadıkane hareket ederek kanunlarımda sülûk ve ahkâmını hıfzederse; o adam salihdir.

(Âmûs - 5 - 24) Lâkin hak sular gibi ve adalet daima cereyan eden ırmak gibi aksın.

(Miha - 6 - 8) Ey adam, sana iyi olanı beyan eyledi ve hak üzere ve hareket etmek ve merhameti sevmek ve mütevazi olarak Allahın ile yürümekten başka Rab senden ne talep eder?

(Habkuk - 2 - 6) Vay kendinin olmayanı çoğaltana.

(Habkuk - 2 - 12) Vay... Kan ile şehir bina ve haksızlıkla köy tesis edene.

(Zekeriyya - 2 - 8) Zira size dokunan kimse anın (Rabbin) göz bebeğine dokunmuş olur.

(Zekeriyya - 7 - 9) Hak üzere hükümediniz ve sizden her biri kendi biraderine inayet ve merhamet etsin.

(Zekeriyya - 8 - 19) Ancak hakikat ve selâmeti seviniz.

Ahdicedidden

Kısım — 2

(Matta - 5 - 8) Ne mutlu yüreği temiz olanlara zira onlar Allahı görecekler.

(Matta - 5 - 9) Ne mutlu sulh edicilere, zira onlar Allahın oğulları çağırılacaklar.

(Matta - 5 - 10) Ne mutlu sulh uğrunda eza çekmiş olanlara, zira göklerin melekûtu onlarındır.

(Matta - 5 - 42) Senden dileyene ver ve senden ödünç isteyen yüz çevirme.

(Matta 5 - 44 : 46) Düşmanlarınızı sevin ve size eza edenler için dua edin, ki siz göklerde olan babanızın oğulları olasınız. Zira o, güneşini fenaların ve iyilerin üzerine doğdurur. Ve salihlerle fasiklerin üzerine yağmur yağdırır. Zira eğer sizi sevenleri severseniz ne ecriniz olur. Vergi mültezimleri de aynı yapımazlar mı?

(Matta - 6 - 14) İnsanlara suçlarını bağışlarsınız samavî babanız da size bağışlar.

(Matta - 7 - 12) İnsanların size yapmalarını istediğiniz her ne ise sizde onlara onu yapın.

(Matta - 9(5) - 23(23÷24))İmdi takdimeni mezbahada arzederken kardeşinin sana karşı bir şeyi olduğu orada hatırına gelirse, takdimeni orada mezbahın önünde bırak ve git önce kardeşin ile barış ve o vakit gel takdimeni arzet.

(Matta - 18 - 5) Ve her kim böyle bir küçük çocuğu benim namıma kabul ederse beni kabul eder.

(Matta - 20 - 26) Fakat aranızda her kim büyük olmak isterse sizin hizmetçiniz olacaktır.

(Matta - 22 - 39(39÷40)) buna (Allahı sevmek emrine) benzeyen ikincisi komşunu kendin gibi seveksindir bütün şeriat ve Peygamberler bu iki emre bağlıdır.

(Matta - 25 - 34 : 46): "O zaman [kıyamette] Melik, sağındakilere diyecektir : ey Babamın mübarekleri, gelin, dünya kurulduğundanberi sizin için hazırlanmış olan Melekûtu miras alın. Zira : aç idim, bana yeyecek verdiniz. Susamıştım bana içecek verdiniz. Garip

idim, beni içeri aldınız, çıplak idim beni giydirdiniz, hasta idim beni ziyaret ettiniz, zindanda idim, yanıma geldiniz.

O zaman salihler ona cevap verip diyecekler:

Ya Rab, biz seni ne zaman aç görüp yedirdik" veya susamış görüp içirdik ve ne zaman seni garip görüp giydirdik ve ne zaman seni hasta veya zindanda görüp yanına geldik?

Melik cevap verip onlara diyecektir : doğrusunu size derim : mademki bu kardeşlerimden, şu en küçüklerinden birine yaptınız, bana yapmış oldunuz!

O zaman o, solundakilere dahi diyecektir : ey mel' unlar iblîs ile onun meleklerine hazırlanmış olan ebedî âteşe benden gidin! Çünkü, aç idim, siz bana yiyecek vermediniz susamışım, siz bana içecek vermediniz, garip idim, siz beni içeri almadınız, çıplak idim siz beni giydirmediniz, hasta ve zindanda idim, siz beni ziyaret etmediniz!

O zaman onlarda cevap verip diyecekler : Ya Rab, biz seni ne vakit aç veya susamış, yahut garip veya çıplak, yahut hasta veya zindanda gördükte sana hizmet etmedik?

O zaman o, onlara cevap vererek diyecek: doğrusu size derim, mademki bu en küçüklerden birine yapmadınız, bana da yapmamış oldunuz ve bunlar ebedî azaba, fakat salihler, ebedi hayata gideceklerdir."

(Luka - 6 - 27 : 36) : "Düşmanlarınızı sevin, size buguz edenlere iyilik edin. Size lanet edenlere hayır

duâ edin, size hakaret edenler için duâ edin, bir yan-ağına vurana, öbürünü de uzat. Ve senin abanı alandan gömleğininide esirgeme, senden her iste-yene ver, ve senin eşyanı alandan geri isteme in-sanların size nasıl yapmalarını istiyorsanız, siz de onlara öylece yapın. Eğer sizi sevenleri severseniz, ne mükâfatınız olur? Zira günahkârlarda, kendilerini sevenleri severler, eğer size eyilik edenlere eyilik ederseniz, ne mükâfatınız olur? Zira günahkârlarda ay-nını yaparlar! Eğer kendilerinden almayı ümit ettiğiniz kimselere ödünç verirseniz ne mükâfatınız olur, gü-nahkârlar bile günahkârlara karşılığını almak üzere ödünç verirler. Fakat düşmanlarınızı sevin, onlara eyilik edin ve asla ümitsiz olmayarak ödünç verin, ecri-niniz büyük olacaktır ve siz mütealin oğulları olacak-sınız, çünkü o, nankörlere ve fenalara karşı nîmet vericidir. Babanız nasıl merhametli ise sizde merha-metli olun."

(Luka - 10 - 29 ve 30) : [Komşunu kendin gibi seveceksin emrinin izahı] "ya benim komşum kimdir?

İsâ da söze başlayıp dedi: Adamın biri (Yeruşalem) den (Eriha) ya iniyordu, haydutların eline düştü, on-lar da onu soydular, dövdüler, yarı ölü bırakıp gittiler.

(10 - 33 : 35) Fakat bir samiriyeli yolculuk ederken onun bulunduğu yere geldi, onu görünce acıdı, yanına gitti, yaralarını sardı, üzerine zeytin yağı ve şarap akıttı ve onu kendi hayvanına bindirdi, bir hana gö-türdü ve ona baktı, ertesi gün iki dinar çıkardı, han-

cıya verdi ve ona bak ve bundan fazla ne harç edersen, tekrar döndüğüm zaman sana öderim dedi».

(10 - 37) İsa da fakîhe : git sende böyle yap, dedi.

(Markus - 9 - 50) Ve birbirinizle selâmet üzere olun.

(Markus - 11 - 24(25)) Ve duaya durduğunuz zaman kimseye karşı bir şeyiniz varsa ona bağışlayın taki göklerde olan babanızda sizin suçlarınızı bağışlasın.

(Luka - 3 - 11) İki gömleği olan hiç olmayana verisin, yiyeceği olan kimse de böylece yapsın.

(Luka - 6 - 36) Babanız nasıl merhametli ise sizde merhametli olun.

(Luka - 6 - 38(37 ÷ 38)) Affedin sizde affolunacaksınız. Verin sizde verilecektir.

(Luka 12 - 33) Neniz varsa satın sadaka verin. Kendinize eskimiyen keseler, göklerde eksilmiyen hazine yapın.

(Luka 13 - 27) Ey bütün haksızlık işleyenler benden uzak olun.

(Yuhanna - 13 - 34) Sizi sevdiğim gibi sizde birbirinizi sevesiniz.

(Yuhanna - 15 - 13 ve 14) Bir adamın dostları uğruna canını vermesinden daha büyük sevgi kimse de yoktur. Eğer size emirettiğim şeyleri yaparsanız benim dostlarımsınız.

Haşiyeye — 4

Musevîlikte kemalât ideali

Tevratişeriften :

(Tesniye - 4 - 29) Ve anı bütün kalbin ve bütün canın ile talep ettiğin halde bulacaksın.

(Tesniye - 4 - 36) Seni terbiye etmek için sana gökten sesini işittirdi.

(Tesniye - 5 - 10) Ve beni sevip emirlerimi hıfzedenlere bin nesle kadar inayet ederim.

(Tesniye - 6 - 4 : 9(4 ÷ 7)) Ey İsrail, dinle, Allahımız Rab Rabbi vahiddir. Ve Allahın olan Rabbi, bütün kalbinden, ve bütün canından ve bütün kuvvetinle sevesin. Ve benim sana bugün tebliğ ettiğim bu sözler, senin kalbinden olup anları oğullarına dikkatlice tâlim edesin. Ve hanende oturduğunda ve yolda gezdiğinde ve yattığında ve kalktığına anların hakkında söylesin.

(Tesniye - 10 - 12 ve 13) Ve şimdi ey İsrail, Allahın olan Rabbin senden talebettiği nedir. Ancak Allahın Rabdan korkasın ve anın tariklerinin cümlesinde sülûk ile anı sevesin. Ve Allahın Rabbe bütün kalbinden ve bütün canından ibadet edesin ve sana

hayır gelmek üzere benim sana bu gün tebliğettiğim Rabbin emirleriyle kanunlarını hıfzedesin.

(Tesniye - 10 - 16) İmdi kalplerinizin gılâfını hitanedip artık serkeş olmayınız.

(Tesniye - 18 - 13) Allahın Rabbin huzurunda kâmil olasın.

(Tesniye - 29 - 4(3 ÷ 4))"Büyük mucizeleri gördünüz ve lâkin Rab; size bu güne kadar fehmeden bir kalp ve gören gözler ve işiden kulaklar vermedi.

(Tesniye - 30 - 6) Ve Allahın Rabbi bütün kalbinden ve bütün canından sevmen için Allahın Rab kalbini ve neslinin kalbini hitan edecektir ki hayatta kalasın.

(Tesniye - 32 - 10) Anı ihata ve terbiye etti. Ve gözünün bebeği gibi anı muhafaza etti.

Zeburîşeriften :

(Mezmurlar - 18 - 32) Allahdır ki beni kuvvetle kuşatır ve yolumu ikmâl eder.

(Mezmurlar - 31 - 23) Ey Rabbin cümle müttekileri onu seviniz.

(Mezmurlar - 51 - 17) Allahın zebihaları kırılmış bir ruhtur. Ya Allah kırılmış ve ezilmiş kalbi hor görmezsin.

(Mezmurlar - 63 - 8) Canım iltisak ile sana tabî olur. Sağ elin bana destigirdir.

(Mezmurlar - 66 - 4) Bütün zemin sana secde edip mezmur okuyacak.

(Mezmurlar - 69 - 30) Allahın ismine ilâhi ile hamdedeyim. Va teşekkürle anı tazim edeyim.

(Mezmurlar - 69 - 31) Bu dahi boynuzlu ve tırnaklı boğadan ve danalardan ziyade Rabbe makbul olacaktır.

(Mezmurlar - 77 - 6) (Rabbi) kalbimde tefekkür ederek ruhum tefahhus eyler.

(Mezmurlar - 97 - 11) Salih için nur ve kalbi müstekim olanlar için meserret ekilmiştir.

(Mezmurlar - 90 - 17) Ve Allahımız Rabbin cemali üzerimizde olsun.

(Mezmurlar - 101 - 6) Yanımda sakin olmaları için gözlerim arzın sadakaları üzerinde olacak, tariki kemale sülükeden bana hizmet edecektir.

(Mezmurlar - 102 - 18) Gelecek devir için bu yazılacak, halk olunacak kavim Rabbe tesbih edecektir.

(Mezmurlar - 104 - 34) Anın hakkında tefekkürüm tatlı olacak, ben Rab de mesrur olacağım.

(Mezmurlar - 105 - 4) Rabbi ve kudretini arayınız. anın didarını daima talebediniz.

(Mezmurlar - 3(113) - 1) Bütün kalpten Rabbe hamdedeğim.

(Mezmurlar 119 - 58) Rızanı bütün kalpten talebettim, kelâmına göre bana merhamet eyle.

(Mezmurlar - 119 - 66) Bana kâmil fehim ve ilim tâlîm eyle. Zira emirlerine îman ettim.

(Mezmurlar - 119 - 75) Yarabbi hükümlerin adalet olduğunu ve beni meşakkate dıçar ettiğin sadikane olduğunu bilirim.

(Mezmurlar - 143 - 6) Ellerimi sana doğru açarım canım susuz yer gibi sana teşendir. Selâh.

(Mezmurlar - 143 - 10) İradenin icrasını bana tâlim eyle, zira sen Allahımsın, senin kerim ruhun beni düz yerde irşat etsin.

(Mezmurlar - 149 - 3) Anın ismine raks ile hamt, ana tef ve tanburla tazim etsinler.

(Mezmurlar - 150 - 3) Ana santur ve tanburla hamdediniz.

(Mezmurlar - 150 - 4) Ana tef ve raks ile hamdediniz. Ana kirişli sazlarla ve miskalla hamdediniz.

(Mezmurlar - 150 - 5) Ana meserret zillerile hamdediniz.

Beni İsrailin mukaddes kitaplarından :

(Mülûkisani - 22 - 29) Ya, Rab, sen benim meşalemsin ve Rab zulmeti nura döndürür.

(Eyyub - 22 - 25) Ve kadîr (Allah) sana altun yerine ve gümüş yığıntısı yerine olacaktır.

(Eyyub - 22 - 26) Zira o zaman meserretin kadîr olacak, ve yüzünü Allaha doğru kaldıracaksın.

(Eyyup - 22 - 27) Ona niyaz eylediğinde seni müstecap kılacak, ve nezirlerini ifa edeceksin.

(Eyyup - 22 - 28) Bir şeye niyyet ettiğin zaman sana müyesser olacak ve yolların üzerine nuru leman edecektir.

(Eyyup - 25 - 3) Anın cunûdunu saymak mümkün mü? Ve nuru kimin üzerine doğmaz.

(Eyyup - 32 - 8) Ve kadîrin nefhi onları anlayışlı kılar.

(Eyyup - 36 - 22) İşte Allah kendi kudretile müteâldir. Anın gibi tâlimedden kimdir?

(Emsali Süleyman - 4 - 13) Terbiyeyi kavî tut (çünkü hayatın ondadır).

(Emsali Süleyman - 2 - 6) Zira hikmeti Rab verir ilim ve fehim anın ağzındadır.

(Emsali Süleyman - 3 - 6) Tariklerinin cümlesinde anı (Allahı) bil, o dahi senin yollarını doğurultacaktır.

(Eş'iya - 11 - 6) Ve kurt ve kuzu ile sakin olacak (ve bir küçük çocuk onları güdecek).

(Eş'iya - 11 - 9) Zemin Rabbi bilmekle memlû olacaktır.

(Eş'iya - 26 - 7) Salinin tarîki istikamettir.

(Eş'iya - 26 - 8) Canımızın arzusu senin ismine ve senin zikrinedir.

(Eş'iya - 32 - 17) Ve salâhın ameli selâmet ve salâhın semeresi ilelebet asayış ve emniyet olacaktır.

(Eş'iva 45 - 24) Denilecektirki salâh ve kuvvetim ancak Rab iledir.

(Eş'iya - 45 - 21) Haber veriniz ve yaklaşdırınız.

(Eş'iya - 57 - 15) Hemde kalbi kırılmış ve ruhu mütevazi' olanlayimki mütevazı'ların rûhunu ihya edeyim. Ve kalpleri kırılmış olanları hayatta saklayayım.

(Eş'iya - 65 - 20) Orada bir daha az yaşamış çocuk ve günlerini tamam etmemiş ihtiyar bulunmayacaktır.

(Eş'iya - 63(65) - 23) Onlar abes yere yorulmıyacıklar ve bela için çocuk doğurmıyacıklar.

(Eş'iya - 65 - 24) Ve onlar dua etmezden evvel ben isticâbet edeceğim. Onlar daha söylerken ben dinleyeceğim.

(Eş'iya - 66 - 2) Mütevazı' ve ruhu kırılmış olana ve kelâmımdan titreyene nazar kılarım.

(Eremitiya - 4 - 4) Rab için mahtun olunuz ve kalbinizin gulfesini defediniz.

(Eremitiya - 9 - 24) Ancak iftihar eden kimse bununla iftihar etsinki idrak edip beni bilir. Ve zeminde inayet ve hak ve adalet icra eden Rab ben olduğumu anlar. Zira bunlardan razıyım diye Rab buyurur.

(Eremitiya - 17 - 5) Rab böyle buyuruyor : melundur ol Âdem ki insana gövenir ve beşeri, kendine bâzû ittihaz eder. Ve kalbi Rabtan ayrılır.

(Eremitiya - 17 - 7) Ne mübarektir ol Adem ki Rabbe itimat eder ve anın ümidi Rabdir.

(Eremitiya - 30 - 21) Bana yaklaşmak üzere kalbini hazırlayan kimdir.

(Eremitiya - 31 - 34) Ve artık herkes komşusuna ve herkes kendi kardeşine Rabbi bil diyerek talim etmeyecektir. Zira küçük büyük onların cümlesi beni bilecektir.

(Eremitiya - 32 - 39) Ve daima benden ittika eylemeleri için ve kendilerinden sonra evlâtlarına hayır gelmesi için onlara bir kalp ve bir tarik vereceğim.

(Eremitiya - 32 - 40) Ve benden sapmamaları için korkumu kalplerine koyacağım.

(Eremiya - 33 - 9) Ve ona ihsan edeceğim hayır ve selâmetten dolayı korkup titreyeceklerdir.

(Eremiyanın mersiyeleleri - 3 - 41) Ellerimizle beraber kalplerimizi de semada olan Allaha ref edelim.

(Eremiyanın mersiyeleleri - 2 - 19) Feryat eyle, Rabbin huzurunda kalbini su gibi dök.

(Hazkıyal - 11 - 19) Ve onlara kalbivahit vereceğim ve içlerine yeni bir ruh koyacağım ve bedenlerinden taş yüreği çıkarıp onlara etten yürek vereceğim.

(Hazkıyal - 11 - 20) Taki kanunlarımda sülûk eyleyeler ve ahkâmımı hıfzedip icra edeler. Ve onlar benim kavmim olalar. Ben dahi onların Allahı olayım.

(Hazkıyal - 36 - 11) Ve sizi evvelki halinizden daha iyi bir hale getireceğim ve Rab ben olduğumu bileceksiniz.

(Hazkıyal - 36 - 27) Ve içinize ruhumu koyacağım ve sizi kanunlarımda sülûk ettireceğim ve ahkâmımı hıfzedip onlarla amil olacaksınız.

(Hoşa' - 4 - 6) Kavmim Allahı bilmediğinden helak oldu.

(Haşa' - 6 - 6) Zira ben kurban değil ancak merhamet ve mahrikalardan ziyade Allahı bilmeklik isterim.

(Yoil - 2 - 28) Ve bundan sonra ruhumu cümle beşer üzerine dökeceğim ve oğullarınız ve kızlarınız ilhamla söyleyecek, ihtiyarlarınız ruyalar görecek ve gençlerinize vahîler gelecektir.

(Miha - 4 - 3) Ve onlar kılınlarını sapan demir-

leri ve mızraklarını dehreler yapacaklar, millet millet aleyhine kılıncı kaldırmıyacak ve artık muharebe etmeği öğrenmeyecekler.

(Zekeriyya - 4 - 6) Kudretle değil ve kuvvetle değil ancak benim ruhumla diye Rabbilcünût buyurur.

(Zekeriyya - 14 - 9) Ve Rab bütün zemin üzerine melik olup o günde Rab bir ve ismi bir olacaktır.

(Eş'ya - 2 - 11) Ol günde müteâl yalnız Rab olacaktır.

(Emsalisüleyman - 4 - 7) Başlıca şey hikmettir. Hikmet tahsil eyle ve cümle tahsil ettiğin şeylerle beraber fehmi tahsil eyle.

(Emsalisüleyman - 9 - 6) Cehâleti terk ediniz ve yaşarsınız ve fehim yolunda sülûk ediniz.

(Emsalisüleyman - 11 - 20) Kalbi fasit olanlardan Rab ikrah eder. Ancak tarîkı kâmil olanlardan razıdır.

(Emsalisüleyman - 20 - 7) Kemale sülûk eden sâlihtir.

(Âmûs - 5 - 4) Beni talebediniz ki yaşayasınız.

(Miha - 5 - 7) Ve insandan bir şey beklemiyerek ve beni ademden bir şey ümit etmeyerek.

Haşiyeye - 5

Hiristiyanlıkta Kemalât Gayesi

İncilişeriften :

(Matta - 5 - 48) Semavî babanızın kâmil olduğu gibi sizde kâmil olun.

(Matta - 19 - 21) Eğer kâmil olmak istersen git nen varsa sat fakirlere ver. Göklerde hazinen olacaktır. Ve gel benim ardımca yürü.

(Matta - 7 - 7 ve 8(7)) Dileyin size verilecektir. Arayın, bulacaksınız. Kapıyı çalın, size açılacaktır.

(Matta - 7 - 21) Bana Yarab, Yarab diyen her adam göklerin melekûtüne girecek değildir. Fakat göklerde olan babamın iradesini yapan girer.

(Matta - 22 - 37 ve 38) Sen Rab Allahını bütün yüreğinle bütün canıyla, bütün fikrinle seveceksin büyük ve birinci emir budur.

(Markûs - 12 - 32 ve 33) Yazıcı ona (Hazreti İsa Aleyhisselâma) dedi. Âla muallim, hakikat üzere dedin ki : O birdir. Ondan başka yoktur. Ve onu bütün yüreğinden, bütün anlayış ile bütün kuvvetle sevmek ve komşuyu kendin gibi sevmek; bütün yakılmış takdimlerden ve zebihalardan efdaldır.

(Matta - 10 - 29) İki serçe kuşu bir paraya satılmaz mı babanızın izni olmadıkça onlardan hiç biri yere düşmez.

Haşiyeye - 6

Muhammedîlikte Kemalât Gayesi

Kur'anikerimden :

(2 - Bakara - 257) Allah; îman edenlerin dostu ve velisidir. Onları karanlıktan aydınlığa çıkarır.

(51 - Ezzariyat - 20 ve 21) İttikan ve idrak eden kavim için yer yüzünde ve kendi nefislerinde kudreti bâligamıza delâlet eden alâmetler vardır. Bunu basiret gözile görmezmişiniz.

(2 - Bakara - 185) Allahütealâ size kolaylık mürat edip güçlük istemez.

(2 Bakara - 286) Allah hiç bir nefse takati olmıyan şeyi teklif etmez.

(4 - Nisâ - 25(26)) Allahütealû size helâl ve haram ahkâmını beyan etmeği ve sizi, sizden evvel geçenlerin sünnet ve mesleğine hidayeti, günahlarınızı bağışlamağı mürat eder.

(4 - Nisâ - 26(27)) Allah sizi af ve mağfiret etmeği mürat eder.

(4 - Nisâ - 27(28)) Allah üzerinizden yükünüzü hafifletmek ister. İnsan zaif olarak halk olunmuştur.

(21 - Enbiya - 18) Belki biz hak ile batıla hücum ederiz ki hak batılı mahveder. Ve o zaman batılda zail olur.

(22 - Hac -77(78)) Ve emri dinde üzerinize müşkül kılmadı

(23 - Müminûn - 63(62)) Biz bir nefsi ancak vüs'ü kadarile mükellef kılarız.

(32 - Secde - 7) O Allahdır ki her şeyin halkını güzel kıldı.

(39 - Zümmer - 7) Bir kimse diğerinin günahile günahkâr olmaz

(53(39) - Zümmer - 55(53)) Benim lisanımdan deki : Ey irtikâbı maâsî ile nefisleri üzerine israf eden kullarım! Allahın rahmetinden ümit kesmeyiniz muhakkak Allahütealâ bütün günahları af ve mağfîret eder. Zira o mübaleğa ile mağfîret edici ve merhametlidir.

(50 - Kâf - 45) Sen onların üzerine cebredici değilsin, azap ve vaidimizden korkanlara Kuran ile viâz et.

(55 - Rahman - 60 ve 61) İhsanın cezası (iyiliğin mukabili) ihsandan bakkamıdır. Rabbinizin hangi nimetlerini inkâr edersiniz.

(87 - Alâ - 1(2)) Yaraftı ve münasibini yaptı.

(94 - İnşirah - 5 ve 6(6)) Muhakkak güçlük ile beraber kolaylık vardır.

(16 - Nahil - 125) Rabbinin yoluna hikmet ve güzel mev'ize ile davet et. Onlarla güzel sözlerle mücadele ve mübahasa eyle.

(17 - Esrâ - 28) Onlara mülâyım ve güzel sözler söyle.

(20 - Tâhâ - 130(132)) Ve seni biz rızıklandırırız hüsnü akibet takvanındır.

(2 - Bakara - 277) İman eden ve âmalı salih işleyip namazını kılan ve zekâtını veren kimselerin ecir ve mükâfatı Rableri indinde olup onlar için ne endişeferda ile havf ve ne de maziye teessüf ile hüznü vardır.

(3 - Aliümran - 78(79)) Kâmil ve muhlis olarak Allaha kul olunuz.

(39 - Zümmer - 55(54))Ve ona halisane teslim olun.

(3 - Aliümran - 103) Cümleiniz Allahın ipine sımsıkı sarılınız birbirinizden ayrılmayınız.

(89 - Velfecir - 27 : 30(27 ÷ 29)) Ey nefsi mutmaine sen ondan ve oda senden razı olduğunuz halde Rabbine rücû et benim kullarım arasına gir.

(8 - Enfâl - 29) Eğer müminler Allaha ittika eder-seniz sizin için hak ve batılı tefrika hidayet eder.

(59(39) - Zümmer - 9) Deki bilenlerle bilmeyenler mü-savi olurmu.

(2 - Bakara - 286) Yarabbi unuttuğumuz veya hata eylediğimiz şeyle bizi müahaze eyleme. Yarabbi bizden evvel geçenler üzerine teşdit eylediğin gibi bizim üzerimize de ağır yükleri yükletme ona takatimiz olmayan şeyleri tahmîl eyleme. Günahlarımızı af et ve bizi mağfîret buyur. Ve bize rahmet ve merhametini ihsan eyle sen bizim mevlâmızsın.

(2 - Bakara - 186) Kullarım sana benden sorarlarsa onlara deki ben yakînim, bana dua edenlerin duasını kabul ve icabet ederim. Onlarda bana itaatle icabet etsinler ve bana îman eylesinler tâki Hakka ve rüşte erişeler.

(2 - Bakara - 221) Tezekkür ve tefekkür etmeleri için de ayâtını nâsa beyan ve aşikâr eyler.

(3 - Aliümran - 191) Öyle akli kâmil sahipleri ki Allahı ayakta, oturarak, yattıkları halde zikrederler. Göklerin ve yerin hilkatini tefekkür ederler.

(8 - Enfâl - 2 ve 3) Müminler şunlardır ki Allahü-tealâ zikrolundukta kalpleri titrer. Ve âyetleri okunursa îmanları artar; ve Rablerine tevekkül ederler. Namazlarını kılarlar. Kendilerine rızkeylediğimiz şeylerden infak ederler.

(13 - Read - 28) İman edenlerin zikrullah ile kalpleri mutmain olur. Agâh olun ki Allahın zikri ile kalpler mutmain olur.

(15 - Hacer - 99) Sana yakîn gelinceye kadar Rabbine ibadet et.

(58 - Mücadele - 23(22)) Allah onların kalplerine îmanı yazmış, ve onları Allah tarafından bir ruh ile teyit buyurmuştur.

(Münafikûn(62 - Cuma) - 10) Ve Allahı çok zikrediniz tâki felâha eresiniz.

(73 - Müzemmil - 7 : 9(8 ÷ 9)) Rabbinin ismini zikret ve ona teveccühü tam ile müteveccih ol, o Rabbin maşrik ve mağribin Rabbidir. Ondan gayrı ilâh yoktur.

Onu kendine vekil ittihaz et. (yani umurunu ona teslim et).

(34(84) - İnşikak - 19) Siz insanlar halden hale tahvil olunursunuz.

(96 - Alak - 19) Allaha secde et ki ona tekarrüp edesin.

(3 - Aliümran - 141) Cenabıhak iman edenleri bütün günahlarından tathir eder.

(3(110) - Aliümran(Nasr) - 180(3)) Rabbil'âlemîn olan Allaha hamd eyleyiniz.

(27 - Nemil - 58(59)) Deki Allaha hamd ve istiğfar eden kullarına selâm olsun.

(8 - Enfâl - 33) Onlar arasında istiğfar edenler mevcut oldukça onlara Allah azabetmez.

(30 - Rûm - 16 ve 17(17 ÷ 18)) Akşam ve sabah vakitlerinde Allahüteâlâyâ tesbih ve tenzih eyleyin. Göklerde ve yerde hamd; yalnız ona mahsusdur. İkinci ve öğle vakitlerinde de ona hamd eyleyin.

(35 - Fâtır - 12) Bütün bunlar (nimetler) şükredesiniz içindir.

(47 - Muhammed - 19) Günahına, erkek kadın müminlerin günahlarına istiğfar et.

(64 - Tegâbün - 9) Allaha iman eden ve salih amel işleyen kimseyi Allah seyyiatını affederek muhalled kalmak üzere ağaçları altından nehirler akan cennetlere idhal eder. Bu, büyük fezdird.

(65(64) - Talâk(Tegâbun) - 17) Allah şükre mukabele eder.

(2 - Bakara - 195) Ve iyilik ediniz zira Allah iyilik edenleri sever.

(17 - Esrâ - 20) Atâ ve ihsanımız kimseden memnû, değildir.

(49 - Hücerat - 13) Muhakkak Allah indinde ekreminiz en ziyade takva sahibi olanınızdır.

(7 - Arâf - 150) Ve rahmetin her şeyi ihtiva eder.

(19 - Meryem - 1) Allah kullarına kâfidir. Onları doğru yola götürür. Eli bütün ellerden üstündür.

(25 - Furkan - 31) Sana yol gösterici ve yardımcı olarak Rabbin kâfidir.

(40 - Mümin - 44) Ben işimi Allaha havale ettim muhakkak Allak kullarını görüp gözedicidir dedi.

(3(13) - Raid - 39(38)) Her zaman için bir kitap vardır.

(33 - Ahzap - 43) O Allah'tır ki sizi zulmetten nura çıkarmak için sizin üzerinize rahmet ifade eder.

(5 - Maide - 51(48)) Ey insanlar, sizden her biriniz için bir şeriat ve meslek mahsus kıldık, eğer Allah mürât etse sizi bir tek millet kıldırı. Lâkin sizi imtihan için ümemi muhtelif kıldı, hayırlarda müsabaka ediniz cümleminin merci'i Allahüteâlâdır.

(9 - Tevbe - 104(103)) Onlar için dua ve istiğfar et.

(49 - Hücerat - 10) Muhakkak mü'minler kardeşlerdir. Kardeşlerinizin arasını islâh ediniz.

(29 - Ankebût - 46) (Ehli kitaba) bize ve size kitap ve din gönderen Allaha iman ettik, bizim ve sizin Allahınız birdir ve biz ona teslimi mevûcdiyet etmişiz deyiniz.

(9 - Tevbe - 72(71)) Erkek, kadın müminler birbirinin dostu, velisidirler mârûf ile emir ve münkerden nehi ederler.

(19 - Meryem - 96) İman eden ve salih amel işleyenler için Allahütealâ aralarında muhabbet ve müveddet kılar.

(59 - Haşır - 10) Ve şunlarki onlardan sonra geldiler ya Rabbi bize ve bizi îmanda sebkeden ihvanlarımıza mağfîret buyur ve kalplerimize imanedenlere karşı gillî giş kılma. Ya Rabbi muhakkak sen kullarına müşfik ve rahimsin derler (bunlar felâha erenlerdir.)

(68 - Kalem - 1 : 4(4)) Ve sen en büyük ve güzel huy ve ahlâk üzerindesin.

(11(9) - Hûd(Tevbe) - 73(72)) (Allah) Cennâti adende güzel meskenleri vadetti (fakat) Allah tarafından mazhar rıza olmak daha büyüktür. Bu, azîm fevzû felâhtır.

(11 - Hûd - 74(75)) İbrâhîm, Halîm, kalbî rakik, halka acır ve onlar için yalvarırdı.

(11 - Mumtahine - 4) İbrahimde ve onunla beraber olanlarda sizin irin iktidaya lâyık sünneti hasene vardır.

(22 - Hac - 37) Allahın rızasını talebeden muhsinleri tebşir et.

(37 - Saffât - 83(83 ÷ 84)) İbrâhîm Nuha peyrev olanlardandır. Rabına selini bir kalp ile geldi.

(22 - Hac - 37) Kurbanın fikiraya verilen eti ve akıtılan kanı Allah rızasını temin etmez. Lâkin sizden takvanız rızayı ilâhîye isabet eder.

(53(35) - Fâtır -11(10)) Eyi söz ona suûd eder. Ve salih amel onu halikın huzuruna kaldırır.

(61 - Saf - 14) Ey müminler Allahın yardımcıları olunuz.

(2 - Bakara -24(245)) Şunlar ki karzi hasen ikrazederler onlara bir çok katları ziyade edilerek iade olunur. Kabz ve bast eden Allaktır.

(3 - Aliümran - 134) Onlarki varlıkta ve yoklukta genişlikte, ve darlıkta surûr ve keder zamanlarında Allah rızası için mallarından infak ederler. Hiddet ve gazeplerini hazm ve sabır ile kendilerini intikamdan imsak ve nasın kusurlarını affeylerler. Allah iyilik edenleri sever.

(4 - Nisâ - 56(58))Allahütealâ size emaneti ehline vermenizi ve nas arasında hüküm ettiğinizde adlile hüküm etmenizi emreder.

(9 - Tevbe - 25(24)) Deki, eğer babalarınız, evlâtlarınız, kardeşleriniz, zevceleriniz, aşiretiniz kazanmış olduğunuz malınız, kesâdından korktuğunuz ticaretiniz, sevdiğiniz diyar ve meskeniniz size Allaktan ve resûlünden ve onun yolunda cehtetmekten daha sevimli ise Allahın emri gelmesine intizar ediniz. Allah fasik olan kavimi hidayet etmez.

(41 - Fussilet - 34) Fena muamelaye güzel muamele ile mukabele et.

(42 - Şûrâ - 41(40)) Af ve islâh eyleyen kimsenin ecri mükâfatı Allah üzerindedir. Muhakkak ki Allah zalimleri sevmez.

(42 - Şura - 44(43)) İntikamdan feragat etmek en büyük şeylerdendir.

(7 - Ağraf - 43) Onların kalplerinden buğuz ve hasedi çıkarırız.

(9 - Tевbe - 89(88)) "Ve lâkin resûl ve onunla beraber iman edenler nefislerle cihad ederler. İşte hayırların cümlesi onlardadır. Ve felâh bulanlar onlardır.

(10 - Yunûs - 25) Allah dârüsselâma davet eder.

(17(98) - Esrâ(Beyyine) - 72(7)) İman edip salih amel işleyenler mevcudatın en hayırlılarıdır.

(19 - Meryem - 78(76)) Allahüteâlâ ihtida edenlerin hidayetini arttırır. Baki olan a'mali salih Rabbin indinde sevap ve âkibet cihetinden daha hayırlıdır.

(21 - Enbiya - 105) Biz zebûrda zikirden sonra arza salih kullarım vâris olacaklardır diye yazdık.

(26- Şurâ -90(89)) Ancak Allaha kalbi selim ile gelen müstefit olur.

(31 - Lokmân - 15) Ve bana inâbe edenlerin yoluna tâbi olun.

(50 - Kâf - 30:33(32÷33)) Rahmandan tenhâda korkarak, ona müteveccih ve mutî kalp ile gelen her kimseye vaat olunan Cennet budur.

(73 - Müzemmil - 19) Bu âyetler mev'ize ve ibrettir. İsteyen onunla mütenebbih olup tekvaya sülûk ile Rabbına yaklaşır.

(91 - Veşşems - 9 ve 10(9)) Nefsini temiz eden muhakkak felah buldu.

(95 - Vettin - 6) Ancak iman edip âmeli salih işliyenlere kat' olunmaz ecir ve mükâfat vardır.

(40 - Mü'min - 15) Dünya ve ahirette kullarının derecelerini yükselten ve arşî âzamın sahibidir.

(2 - Bakara - 269) Allah dilediğine hikmeti ihsan eder. Kendisine hikmet verilen kimseye azîm hayırlar verilmiş demektir. Bunu ancak erbabı akıl anlar ve tezekkür eder.

(3 - Aliümran - 159) Ve işlerde onlarla müşavere et azim ve karar verdiğinde Allaha tevekkül ederek icra eyle.

(20 - Tâhâ - 111(114)) Ve Ya Rabbî ilmimi arttır söyle.

(88 - Gâşîye - 21 ve 22) Onlara vâiz ve tezkir et sen ancak vâiz ve ihtar edicisin onlar üzerine cebredici değilsin.

(6 - En'âm - 122) Ölülerden iken ihya eylediğimiz onun sayesinde nâs arasında ilerlemesi için kendisine nur kıldığımız kimse, zulumatta kalan ve ondan kurtulamıyan kimse gibimidir.

(17 - Esrâ - 71(70))Biz beni ademi mükerrerem kıldık.

(29(40) - Ankebût(Mû'min)- 64) Ve sizi en güzel surette tasvir etti.

(95 - Vettin - 4 ve 5(4)) Muhakkak insanı ahsen sûrette halkettik.

(16 - Nahil - 116) Allaha yalandan iftira etmek için ağzınıza gelen yalanlarla bu helâldir. Bu haramdır. Diye söylemeyiniz. Allahütealâya yalanla iftira edenler felâh bulmazlar.

(50 - Kâf - 23 : 26(25 ÷ 26)) Hayırdan meneden ve aherine teaddî ve zulmeden ve vahdâniyetimize şekte bulunanı cehenneme ilka ediniz.

(107 - Mâûn - 4 : 7) Vay o namaz kılanlara ki namazlarından gafildirler. Onlardır ki riya ederler ve (İçtimaî) yardımını menederler.

(19(18) - Meryem(Kehf) - 111(110)) Rabbinin likasını isteyen ameli salih işlesin ve Rabbinin ibadetine bir kimseyi şerik kılmasın.

(5 - Mâide - 38(35)) Ey müminler, Allahüteâlâdan itikâ edin ve ona takarrup için vesile arayın ve yolunda düşmanları ile uğraşın taki nail fevzü felâh olasınız.

(2 - Bakara - 219) Ve senden ne gibi şeyleri infak edeceklerini sorarlar, kendilerine kifayet eden miktardan fazlasını, cevabını ver.

Haşiyeye - 7

Muhammedîlikte Allah Mefhûmu ve Allah Hukûku

(35 - Fatır - 11(10)) Çünkü izzetin cümlesi Allahütealâ içindir.

(2 - Bakara - 165) Muhakkak kuvvetin cümlesi Allahütealânındır,

(1 - Fatiha - 3) (Amalimizin hesabını vereceğimiz) din günün hakimidir.

(2 - Bakara - 257) Allah iman edenlerin dostu ve velisidir.

(3(2) - Aliümran(Bakara) - 18(255)) O bizatihi ve minnelezel haydır.

(3 - Aliümran - 25(26)) Hayrın kâffesi senin elindedir ve sen her şeye kadirsin.

(3 - Aliümran - 154) Umûrun kâffesi Allahın elindedir.

(4 - Nisâ - 129(131)) Göklerde ve yerde olan mahlûkat Allahındır.

(6 - En'am - 59) Bir yaprak düşmezki onu bilmesin.

(6 - En'am - 164) O her şeyin Rabbidir.

(7 - Araf - 156) Ve rahmetim her şeyi ihtiva eder.

(24 - Nur - 35) Allah göklerin ve yerin nûrudur.

(36 - Yâsin - 85(83)) Her şeyin melekûtu elinde olan Allah, her ayıp ve noksandan münezzehtir.

(22 - Hac-77(78)) Ve Allaha yapışın o sizin mevlânız ve sahibinizdir. Ne güzel mevlâ ve ne güzel yardımcıdır.

(25 - Fûrkan - 31) Sana yol gösterici ve yardımcı olarak Rab kâfidir.

(14(41) - Fussilet - 54) Ve agâh olunki Cenabıhak her şeyi muhittir.

(45 - Câsiye - 36 ve 37(37)) Göklerde ve yerde kibri-yâ (büyüklük) ona aittir. O, galip ve kâdir ve tetbirinde hakîmdir.

(53 - Necim - 43 ve 44) Kullarını güldüren ve ağlatan, öldüren ve diriltten odur.

(55 - Rahmân - 29) Göklerde ve yerde olanlar ondan isterler, o her gün bir şeindedir.

(57 - Hadîd-1 : 5(2 ÷ 3)) Her şeye kâdirdir. Her şeyden evvel, ve her şeyden âhır, her şeyden zahir ve her şeyden bâtıdır. Ve herşeyi bilicidir.

(59 - Haşır - 24) O Allahtır ki haliktir. Mevcudatı ademden vücade getiricidir. Her şeye sûret verendir. Ve onun güzel isimleri vardır. Göklerde ve yerde olanların cümlesi onu tesbih ve tenzih ederler.

(2 - Bakara-116(115))maşrik ve mağrib Allahütealânındır

yüzünüzü her ne tarafa çevirirseniz Allahın vechi oradadır.

(55 - Rahman - 26 : 28(26 ÷ 27)) Yer yüzünde her ne varsa fanîdir. Celâl ve azamet ve lûtf-u-krem sahibi olan Rabbinin vechi bakîdir.

(3 - Aliümran - 109) Göklerde ve yerde olan her şey Allahütealânın malı, mülkü ve mahlûkudur. Umu-run kâffesi ona ircâ olunur.

(3 - Aliümran - 180) Göklerin ve yerin mirâsı Allahütealâyadır.

(3 - Aliümran - 189) Göklerin ve yerin mülkü ve tasarrufu Allahütealânındır.

(4 - Nisâ - 76(78)) Onlara söyle, her şey gibi bu da Allahtandır.

(16 - Nahil - 53) Sizde olan her nîmet Allahtandır.

(34 - Sebâ - 23) O Allahütealânın indinde bir şefa'at nafi' olmaz, meğerki onun izin verdiği kimselere faide eder.

(41 - Fussilet - 47) Tomurcuklarından meyvaların çıkması dişi mahûlkatın gebe kalması ve hamlini vaz'î ancâk anın ilmiledir.

(43 - Zuhref - 14) Ve biz Rabbimize rücû' edicileriz deyiniz.

(65 - Talâk - 12) O Allah ki yedi göğü ve onun misli arzı halketti, Allahın emir ve kazâsı onlar arasında carî ve nâfiz olur. Taki Allahın her şey üzerine kadir olduğunu ve her şeyi muhît olduğunu bilesiniz.

(77(76) - Mürselât(Dehr) - 29 ve 31(29 ÷ 30)) Bu sûre mev'izedir. İsteyen onu tefekkür ve tezekkür edip Rabbine yaklaşmağa yol ittihaz eder. Siz Allahütealâ istemedikçe bir şey isteyemessiniz. Allah herkesin ehliyetini bilir. Ve hikmeti muktezâsını icrâ eder. (2 - Bakara - 255) Onun ilminden ancak dilediği miktar ihata edilir.

Haşiyeye - 8

Namazı Kazaya Bırakmak

Metindeki âyetikerimelerden şu noktaları anlamış oluyoruz:

1 — Namaz aslında kalbî münacaattır. Yürürken ve hayvan üzerinde hareket halinde de namaz kılınabilir. Çünkü namaz için niyyet edilip münâcât esasını teşkileden Fatihaişerife okundumu namaz kılınmış ve farz sakit olmuş olur. (Muhittini Arabî Hazretleri füsûsü hikemde bu hakikati izah buyuyor).

Namazı kazaya terketmek değil fevkelâde ahvalde iktizayı hale göre onu sadeleştirerek ifa etmek münaşip olur çünkü (4 - Nisâ - 101) Âyetikerimesinde görüldüğü gibi namaz vakti muayyen olan farzlardandır. Ve esas faydalarıda insanın günün muayyen vakitlerinde Allaha teveccüh ederek fikren ve kalben temizlenmesi ve vakitten vakte kadar geçen zamanı o temizlikte geçirebilmesidir. Binaenaleyh kazaya bırakılan ve toptan kılınan namazlar bu esas ruhtaki nefini kaybetmiş olur. Ve mademki namaz iktizayı

hale göre ve yukarıdaki âyetikerimelerin emrettikleri veçhile sadeleştirilerek kısaltılarak ve her hangi bir halde de kılınmak mümkündür. Ne terkine, ne de kazaya kalmasına belli başlı bir sebep kalmamış olur. Çünkü yolcu yürürken ve hasta yatağında, atlı atında namaz kılabilir. Elverir ki bu sadelik içinde fikir ve kalp tamamile Allaha tevcih edilebilsin. Ezbere ve gayri malûm bir mevzu üzerinde münacat yapmaktan mümkün mertebe sakınılsın, söylediğinin manesını bilerek ve düşünerek insan söylemiş olsun.

Namazın mütemmimatından olan rükû, sücût ve tesbihat farzlarına gelince : Bu farzlar esaslarında namaz kökünden çıkma dallar, şubeler değildir. Bunlarda kendi başlarına belli, başlı birer farzlardır. Peygamberimiz bütün bu farzları aynı zamanda ifa edilebilir bir kül halinde toplamıştır, o halde bunun kül halinde ifasına ahval mûsâit olmazsa elbetteki, o bitişik farzların birbirinden ayrı ayrı ve her birinin müsait olacağı zaman ve mekâna göre ifasına çalışmak, büsbütün namaz vakitlerini, zamansız geçirmekten yüz bin kere hayırlıdır. Namazdan ayrı olan bu farzları sırasile Kur'anikerimden mütâleâ edelim :

(9 - Tevbe - 113(112)) Tevbe, ibadet, hamdedenler, oruc tutanlar, rükû ve sücût, maruf ile emir ve münkerden nehi ve Allahın hududunu muhafaza eyleyenler müminlerdir.

Bu âyetikerimede mü'minin evsafı taayün ederken

ferdin yalnız kendi başına değil birde cemiyet namına sosyal vazife ve mes'uliyetlerle de mükellef olduğunu bu vesile ile de görmüş oluyoruz.

Bu âyetikerimedeki tevbe; istiğfar tesbihat ile teyit edilir ve istiğfar için ayrı ve re'sen emirlerde vardır. Aşağıda görürüz : (İbâdet) kelimesinin şâmil olduğu manâya da hem tenzih; tâzim ve iftikar esnasındaki zikirler, hem de bilcümle hayrât ve hasenat ve e'ali hayriye ve muaveneti içtimaiye keyfiyetleri girer. Bu baptaki esaslar (9) numaralı haşiyede sıra ile gösterilmiştir.

Haşîye-9

Rükû ve Sücût Hakkındaki Emirler

(22 - Hac - 77 ve 78(77)) Ey îman edenler, rükû ve sücût edin ve Rabbinize ibâdet eyleyin ve hayrı işleyin, tâki fevzû felâh bulasınız.

(53 - Necim - 62) Ey insanlar, Allaha secde edin ve ona ibâdet eyleyin.

(96-Alâk-19) Allaha secde etki ona tekarrüp edesin.

Tesbihat hakkında:

Hazreti Muhammed Aleyhisselâma hitaben vaki emirler :

(7 - Arâf - 205) Ya Muhammed, sabahlarda ve akşamlarda Rabbinizi mutazarrîâne ve azabtan korkarak ve bağırmayarak zikret ve gâfillerden olma.

(15 - Hacer - 98) Rabbin hamdile tesbih et ve secde edenlerden ol.

(15 - Hacer - 99) Sana yakîn gelinceye kadar Rabbinize ibadet et. (İşte görülüyor ki, evrad ve ezkâr ve secde, ibâdet mevzuuna dahil esaslardandır).

(120 - Tâhâ - 128(130)) Güneş doğmazdan ve batmazdan evvel ve gece esnasında Rabbinin hamdile tesbih et, günün iki tarafında da tesbih eyleki tâki razı olasın.

(33 - Ahzâb - 21) Allahın sevap ve likasını ve yevmi ahireti ümidedenler ve Allahütealâyı çok zikreleyenler için Resulullah da güzel bir mukteda vardır.

(33 - Ahzâp - 56) Allahütealâ ve melekleri nebi üzerine selât getirirler ey mü'minler, üzerine selât ve selâm getiriniz.

(40 - Mümin 55:57(55)) Ya Muhammed, müşriklerin ezâsına sabret ve günahına istiğfar et, ve akşam ve sabahlarda Rabbinin hamdile tesbih eyle.

(47 - Muhammed - 19) Ya Muhammed günahına, erkek ve kadın mü'minlerin günahlarına istiğfar et.

(52 - Tûr - 48 ve 49) Ve meclisinden hini kıyamında Rabbinin hamdile tesbih et, ve gecenin bir kısmında ve yıldızların kaybolmalarını müteâkip dahi Rabbinin tesbih eyle.

(56 - Vakia - 74) İmdi Rabbinin büyük ismini tesbih ve takdis et.

(56 - Vakiâ - 95 ve 96(96)) İmdi Rabbinin ismi âzimini tesbih et.

(69 - Hâkka - 52) İmdi âzim olan Rabbinin ismile tesbih et.

(73 - Müzemmil - 4) Ve Kur'anı tane tane, açık açık tilâvet et.

(73 - Müzemmil - 7 : 9(7 ÷ 8)) Sana gündüzde uzun me-

şâgil vardır (bunun için gece ibadet et) ve Rabbinin ismini zikret, ve ona teveccühü tam ile müteveccih ol.

(76 - 24 ve 26(26)) Ve gecenin bir kısmında ona secde ve ibadet eyle ve uzun gece onu tesbih ve tenzih et. (110 - Nâsır - 3) İmdi Rabbinin hamdiyle tesbih et ve ona istiğfar eyle.

(50 - Kâf - 40(39 ÷ 40)) Güneş doğmazdan evvel ve batmazdan mukaddem Rabbinin hamdiyle tesbih et ve gece saatlerinde ve namazın arkasındanda tesbih et.

Zikir Farızası

Zikre dâir umum hâkkındâki emirler

(2 - Bakara - 153(152)) İmdi beni zikrediniz ki ben de sizi zikredeyim.

(2 - Bakara - 209(200)) Hacca müteallik ibadatınızı itmamdan sonra Allahü azimüşşanı, babalarınızı zikreylediğiniz gibi ve hattâ ondan ziyade zikreleyiniz.

(3 - Aliümran - 191) Öyle akli kâmil sahipleri ki Allahı ayakta, oturarak, yattıkları halde zikrederler. Göklerin ve yerin halkında tefekkür ederler.

(13 - Read - 28) Allaha îman edenlerin zikrullah ile kalpleri mutmain olur. Agâh olun ki, Allahın zikri ile kalpler mutmain olurlar.

(20 - Tâhâ - 122 ve 123(124)) Ve zikrimden arâzedenden (yüz çeviren) kimseye mâişette darlık vardır. Onu kıyamette kör olarak haşrederiz.

(30 - Rûm - 16 ve 17(17 ÷ 18)) Akşam ve sabah vakitlerinde Allahütealâyı tesbih ve tenzih edin, göklerde ve yerde hamd yalnız ona mahsustur. İkinci ve öğle vakitlerinde de ona hamdeyleyin.

(33 - Ahzâb - 41 ve 42) Ey îman edenler Allahı çok çok zikredin. Ve onu sabah ve akşam tesbih eyleyin.

(87 - Alâ - 14 ve 15) Küfür ve maâsîden pak ve tahir olan ve Rabbinin ismini zikredip ibadet eden muhakkak felâh buldu.

(4 - Nisâ - 101(103)) Namazı ikmâl eylediğinizde Allahütealâyı ayakta ve oturarak ve yattığınız halde zikredin.

(43 - Zuhref - 36 ve 39(36)) Rahman olan Allahın zikrinden göz yuman kimseye dünyada iken bir şeytan musallat kılarız ki ona karın olur.

(22(48) - Hac(Fetih) - 8 ve 9(9)) Taki Allah ve Resulüne îman edip onu tâziz ve tevkir edesiniz. Ve sabah ve akşam tesbih ve tenzih eylesiniz.

(63(62) - Münafikûn(Cuma) - 9 ve 10) Ey müminler, cuma günü namaz için dâvet olundukta Allahın zikrine koşunuz ve bey'ü şırayı terk ediniz. Eğer bilseniz bu sizin için hayırlıdır. Namaz kılındıktan sonra arzda dağılımız ve Allahın fazlından talep ediniz. (Kazancınıza bakınız) ve Allahı çok çok zikrediniz tâki felâha iresiniz.

(63 - Münafikûn - 9) Ey mü'minler emvaliniz ve evlâdınız sizi Allahın zikrinden alakoymasın, böyle

yapanlar ahirette ziyân edenlerdir.

(72 - Cin - 16 : 19(17)) Rabbinin zikrinden arâz edip yüz çevireni Allah meşakkatli azâba uğrattır.

Gusül, «Vüzû - Abdest» ve Teyemmüm

(5 - Mâide - 7(6)) Ey mü'minler, namaza kalktığınız zaman yüzünüzü ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayınız. Ve başınızı meshediniz ve ayaklarınızı topuklara kadar yuyunuz, eğer hasta ve seferde iseniz, yahut abdest bozmuş veya kadınlara temas etmiş iseniz de (Gusül ve abdest için) su bulamazsanız temiz toprakla teyemmüm ediniz. Ve o toprakla yüzünüzü ve ellerinizi mesheleyiniz. Cenabıhak size güçlük kılmak istemez, lâkin temizlemek ve size nimetini itmam etmek ister ona şükrediniz.

(4 - Nisâ - 42(43)) Ey mü'minler, sarhoş olduğunuz halde söylediğinizi bilmedikçe ve yolcu olmayarak cünüp olduğunuz zaman gusül etmedikçe namaza yaklaşmayınız.

Eğer hasta olur veya sefer üzerinde bulunursanız veyahut abdest bozmuş veyehud kadına temas etmiş iseniz ve gusül ve abdest için ele su bulamazsanız temiz toprakla teyemmüm edin, onunla yüzünüzü ve ellerinizi mesheleyin Allahütealâ kullarını af ve mağfîret edicidir.

Düâ

Düâ hakkındaki ayetikerimler :

(2 - Bakara - 186) Ben yakînim bana düâ edenlerin düâsını kabul ve icâbet ederim. Onlarda bana itaatle, icâbet etsinler, ve bana îmân eylesinler tâki hakka ve rüşde irişeler.

(2 - Bakara - 201(200)) İnsanlardan, Yarabbî, bize dünyada ihsanet diyenler vardır. Onlara ahirette nasip yoktur.

(2 - Bakara - 202(201 ÷ 202)) Onlardan Yarabbî, bize dünyada hayır ve ahirette de hayır ve iyilik ihsan et ve bizi cehennem ateşinden koru diyenlere kazandıkları şeyden dolayı nasip vardır. Allahüteala hesabı sür'atle görür.

(2 - Bakara - 286) Yarabbi, unuttuğumuz veya hata eylediğimiz şeyle bizi muâheze etme Yarabbi, bizden evvel geçenler üzerine teşdit eylediğin gibi bizim üzerimize de ağır yükleri yükletme, ona takatimiz olmayan şeyleri tahmîl eyleme, günahlarımızı affet, ve bizi mağfîret buyur, ve bize rahmet ve merhame-tini ihsan eyle sen bizim mevlâmızsın.

(3 - Aliümran - 193) Ya Rabbi günahlarımızı affet ve seyyiatımızı kefarete eyle, ve bizi salihlerle vefat ettir.

(7 - Âraf - 55) Rabbinize tazarru' ve niyaz ederek ve gizli olarak düâ ediniz.

(7 - Ârâf - 56) Ve havuf ve ümid ile düâ ediniz.
(13 - Râad - 14) Ona düâ etmek haktır, ondan başkasına düâ edenlere hiç bir şeyde icâbet olunmaz.

(Fâtihaişerife) suresi : (tam bir münacât ve düâ metnidir).

Mağfîret ve Tevbe

(4 - Nisâ - 16(17)) Allahütealânın kabulünü vâd eylediği tevbe cehâletle bir fena iş işleyenler ve hemen vakit geçirmeden tevbe edenler içindir.

(4 - Nisâ- 17(18)) Kabul olunacak tevbe, mütemadi günah işleyerek ölüm zamanı geldikte şimdi tevbe ettim diyenlere ve kâfir oldukları halde ölenlere değildir.

(4 - Nisâ - 25(26)) (Allah) günahlarınızı bağışlamağı mürat eder. Allah tevbe edeni bilir. Ve muktezayı hikmeti icra eyler.

(4 - Nisâ - 26(27)) Allah sizi af ve mağfîret etmeğı mürat eder.

(4 - Nisâ - 27(28)) Allah üzerinizden yükünüzü hafifletmek ister, insan zayıf olarak halk olunmuştur.

(4 - Nisâ - 39(40)) Allah kimseye zerre ağırlığında zulüm etmez, zerre kadar sevap ve iyilik olursa onu kat kat artırır, ve tarafı sübhaniyesinden de büyük sevap ve ecir verir.

(4 - Nisâ - 46(48)) Allah kendisine şirk edilmesini af ve mağfîret etmez ve ondan başka her bir günahı dediğı kimselerden af eyler bağışlar.

(8 - Enfâl - 29) Ey mü'minler, eğer Allahüteâlâyâ ittika ederseniz ve sizin için hak ve batılı tefrika hidayet verir. Sizden küçük ve büyük günahlarınızı kefaret ve mağfîret eyler. Allahütealâ büyük fazıl ve kerem sahibidir.

(8 - Enfâl - 33) Onlar arasında istiğfar edenler mevcut oldukça Allah onlara azap etmez.

(10 - Yunûs - 11) Eğer Allah insanlara hayrı ihsandaki acelesi kadar şerri ve azâbı vermekte isti'cal etseydi onlar hakkında hükmü helâk carî olurdu.

(27(16) - Nahil - 119) Rabbin cehaletle bir fenalık işledikten sonra tevbe eden ve islâhihal eylenlere o fenalığı mağfîret edici ve merhamet eyleyicidir.

(33 - Ahzâb - 43) O Allahütealadır ki sizi zulumattan nura çıkarmak için sizin üzerinize ifâzai rahmet eder. Ve meleklerde sizin için istiğfar eylerler. Allah mü'minlere merhamet edici oldu.

(35 - Fatır - 45) Eğer Allah nâsı kazandıkları günahların derecesine göre müahaze etseydi yer yüzünde bir yürüyen bırakmazdı.

(39 - Zümer - 53 ve 55(53 ÷ 54)) Benim lisanımdan deki : ey irtikâbı maâsı ile nefisleri üzerine israfeden kullarım, Allahın rahmetinden ümid kesmeyiniz, muhakkak Allahütealâ bütün günahları af ve mağfîret eder. Zira o mübalâğa ile mağfîret edici ve merhametlidir. Ve Rabbinize tevbe ve rücû' edin. Ve size azab gelmezden evvel ona halisâne teslim olun.

Haşiyeye -10

Ümemi mütekaddimede namaz ve Zekât Farızası

Kur'anıkerimden :

(14 - İbrahim - 40) (İbrahim Rabbine) Yarabbi, beni ve zürriyetimden bir kısmını namaza ikame edenler kıl, Yarabbi duamızı kabul buyur.

(19 - Meryem - 56 ve 57(54 ÷ 55)) Ve kitapta İsmâîlin kıssasını zikret. O doğru ve adil nebii mürsel idi, ehline namaz ve zekât ile emrederdi ve Rabbinin indinde mazharı rıza olmuşlardandı.

(7 - Ârâf - 156) Cenabıhak (Musaya) dilediğime azabımı isabet ettiririm ve rahmetim her şeyi ihtiva eder. Onu, rahmetimi ittika eden ve zekâtı veren ve âyetlerime îman eden kimselere yazarım buyurdu.

(31 - Lokman - 17) (Lokman oğluna) Ey oğlum, namazını ikame et, ve maruf ile emir ve münkerden nehi et, sana isabet eden belâ ve cefâya sabreyle muhakkak bu sabır, en büyük işlerdendir.

(10 - Yunus - 87) Ve biz Musa ile kardeşine Mısırda haneler yapıp kavminizi yerleştiriniz, hanelerinizi kibleye müteveccih kılınız namazı eda ediniz ve mü'minleri in'am ve ihsanımızla tebşir ediniz diye vahi eyledik.

(5 - Mâide - 13(12)) Allahütealâ Beni İsrailden ahdü misâk aldı. Ve onlardan on nakîp baas buyurdu ve eğer namazı kılar, zekâtı verir, resullerime î mân edip onları tâzim eder ve Allaha karzıhasen olarak ödünç verirseniz ben sizinle beraberim (buyurdu).

(20 - Tâhâ - 10(14))(Cenabıhak Musaya) o Allahım ki benden başka İlâh yoktur. Bana ibâdet et ve beni zikir için namaz kıl.

(19 - Meryem - 32(30 ÷ 31)) (İsa dedi) Ben Allahın kuluyum bana kitap ve nübüvvet verdi, nerede olursam olayım mübarek kıldı. Va hayatta oldukça bana namaz ve zekât ile emretti.

(21 - Enbiya - 72 ve 73) İbrahime, İshakı, fazla olarak da Yakûbu ihsan eyledik ki her ikisini de salihlerden kıldık, onları emrimizle halkı hidayete götürür imamlar eyleyüp hayır işlerini namazı, zekâtı, onlara vahi ettik, onlar bize ibadet ederlerdi.

Haşiyeye - 11

Emirler ve nehîler

(7 - Âraf - 9(29)) Deki, Rabbim adil ile emretti iyilik
(2 - Bakara - 19(195)) Ve Allah yolunda para ve mal
veriniz ve elinizle kendinizi tehlikeye atmayınız ve
iyilik ediniz zira Allahütealâ iyilik edenleri sever.

(4(3) - Nisâ(Ali-imran) -103(103))Cümleniz Allahın ipine sımsıkı
sarılız, birbirinizden ayrılmayınız, Allahın üzerinize
olan nîmetini zikrediniz.

İdare Esası

(4 - Nisâ - 56(58)) Allahütealâ size emâneti ehline ver-
menizi ve nâs arasında hükmettiğinizde adil ile hük-
metmenizi emreder. Allah size bu emrile ne güzel
vâ'zediyor. Cenabıhak her şeyi işidir ve görür (bu
âyetikerime islâmda hükûmet idaresi esas şartını
tesis eder.)

Riyaset Esası

(4 - Nisâ - 57(59)) Ey müminler Allah ve resulüne
ve sizin içinizden iş başı olanlara itaat ediniz, eğer
bir hususda aranızda ihtilâf ederseniz onun hallini
Allahın kitabına ve resulüne tevdi eyleyiniz. Allahü-

tealâ ve yevmi ahirete îman edenlerden iseniz bu sizin için hayırlı ve te'vil cihetinden de güzeldir.

Hukuk Esası

(6 - En'am - 152) Kileyi ve teraziyi doğru Ölçün ve tartın.

(6 - En'am - 152) Söylediğiniz vakit akrabanız hakkında bile olsaa adilâne ve doğru olarak söyleyin, ve Allahın ahbine vefa edin.

(7 - Arâf - 31) Ey adem oğulları her mescidde veyahut her ibadet eylediğinizde zinetli libasınızı giyiniz [1]. Yiyiniz ve içiniz ve israf etmeyiniz Allahütelâ müsrifleri sevmez.

(16 - Nahil - 92) Bir kavmin diğer kavimden daha çokluk olmasından dolayı azlara gadretmeyin.

(24 - Nur - 15) İlminiz olmayan şeyi lisanınızla söylersiniz ve onu kolay zannedersiniz. Halbuki o iftira ve kelâm, Allah indinde büyüktür.

(42 - Şûrâ - 42) Azab ve ikab yolu ancak nâsa zülmeden ve bigayri hakkın arzda bâğı ve fesat eyleyenleredirki onlara elemli azab vardır.

(49 - Hücerat - 6) Ey müminler, eğer size bir faksık bir haber getirirse onu iyice tetkik ile tebeyyün ettirin, yoksa bilmeyerek ve acele ile bir kavme zarar isabet ettirir, ve sonra yaptığınız işe nadim olursunuz.

(49 - Hücerat - 12) Ey müminler zanların bir ço-

[1] Buradaki zinetten maksat temizliktir. Kokan, kirli iğrendiren evsaktan muarra libas demektir. Netekim cemaate giyenlerin güzel koku sürmeleri sünneti seniyedir.

ğundan ictinab edin, zira bazı zan günahdır, ahvalihalki arayıp taramayın (tecessüs etmeyin) bazınız bazınıza gıybet etmeyin.

(5 - Mâide - 1) Ey îman edenler ukûde (mukavelelere) vefa ediniz.

(17 - Üsrâ - 35(34)) Ahdinizde vefa edin, ahd sahibi ahdinden mes'uldür.

(5 - Mâide - 9(8))Allahın emrine münkatlardan, adil ile şahitlerden olunuz, bir kavme şiddetli buğzınız sizi adaletsiziliğe sevk ile günahkâr etmesin, adalet edin, bu takvaya daha yakındır.

(49 - Hücerat - 10) Muhakkak mü'minler kardeş-tirler. Kardeşlerinizin arasını islâh ediniz ve Allahtan sakınınız tâki naili rahmet olasınız.

(4 - Nisâ - 133(135)) Ey îman edenler, velev kendi nefsiniz, ana ve baba ve akrabanız aleyhinde bile olsa zengin veya fakir bulunsa Allah için şهادette adaletle kaim olunuz. Doğruyu söyleyiniz, onlara Allah sizden evlâdır. Havanıza ve meylinize tabî olarak haktan adûl etmeyiniz. Eğer şهادette lisanınızı değiştirir veya edayi şهادetten a'râz ederseniz Allahütealâ işlediklerinizi bilir.

(42 - Şûrâ - 10) Her hangi bir şeyde ihtilâf ederseniz onun hüküm ve faslı Allahütealâyadır.

(4 - Nisâ - 15(16))Sizden iki kişi (erkek ve kadın) zina ederlerse onlara eziyet edin, ve cezalandırın, bundan tevbe edip islâhihâl eylerler ise onlardan a'râz eyleyin. Allahütealâ tevbe edenlerin tevbesini kabul edici ve kullarına rahmet eyleyicidir.

11 Numaralı haşiyenin devrini

(8 - Enfâl - 60(58)) Allah hiyanet edenleri sevmez. (50 - Kâf - 23 : 26(24 ÷ 25))Hayırdan menedeni ve âhırına taaddi ve zulüm eyleyen (Allah cehenneme ilka ediniz der).

Haram ve menhi olan şeyler

(16 - Nahil - 67) Ve size hurma ağaçlarının ve üzüm bağlarının meyvalarından içiririz. Ondan sekir ve rızkıhasen ittihaz edersiniz, muhakkak bunda taakkul eden kavm için ibretler vardır.

(2 - Bakara - 219) Senden şarap ve kumar hakkında sorarlar. Deki : Bunlarda büyük günah ve nâsa menfaat vardır. Lâkin günahları faidelerinden büyüktür. Ve senden ne gibi şeyleri infak edeceklerini sual ederler, kendine kifâyet eden miktardan fazlasını cevabını ver.

(5 - Mâide - 93(90)) Ey mü'minler hamr, kumar, bunlar ve fal oyunları şeytanın a'malinden murdar şeylerdir. Ondan ictinâp edin tâki naili felâh olasınız.

(5 - Mâide - 94(91)) Muhakkak şeytan, şarap ve kumar ile aranızda buğuz ve adâvet ilkasını ve sizi Allahı zikirden ve namazdan men'i mürad eder, artık bunları hitama erdirmezsiniz.

(17 - Üsrâ - 32) Zinaya yaklaşmayınız o pek fena bir şey ve kötü bir yoldur.

(24 - Nur - 19) Mü'minler arasında fuhş şayî olmasını arzu edenlere dünya ve ahirette elemli azap vardır.

(2 - Bakara - 174(173)) Size ölü, kan, domuz eti ve

Allahtan gayrиси için kesilmiş olan şeyler haram kılındı, ankasdin ve Allahın emrine tecavüz maksadile olmayarak bunlardan yemeğe muztar ve mecbur kalan kimse için günah yoktur.

(5 - Mâide - 6(5)) Kendilerine kitap verilenlerin yemekleri size, ve sizin yemekleriniz onlara helâldir.

(4 - Nisâ - 28(29)) Ey îman edenler, emvâlinizi aranızda batıl ve haksızlık ile yemeyiniz, meğerki iki tarafın rızasile ticaret suretinde ola, nefsinizi ve nefsiniz gibi olan bir mü'mini öldürmeyiniz, Allahütealâ size son derece merhamet edicidir.

(7 - Âraf - 56) Yer yüzü vasılı selâh olmuş iken anda îkaifesat etmeyiniz.

(16 - Nahil - 116) Allaha yalandan iftira etmek için ağzınıza gelen yalanlarla bu helâldir, bu haramdır diye söylemeyiniz. Allahütealâyâ yalandan iftira edenler felah bulmazlar.

(2 - Bakara - 267) Ey mü'minler, kazandığınız ve sizin için topraktan bitirdiğimiz şeylerin iyilerinden infak ediniz, infak için fenalarını seçmeyiniz, sizin ancak içmaz suretile alacağınız fena ve şayanı kabul olmayan şeyleri sadakaya ayırmayınız, Allahütealâ sadakanıza ve infakınıza mühtaç değildir. Cenabıhak bunu ancak sizin faideniz için emrettiğini ve azîm nimetleriyle hamd ve şükre müstahak olduğunu bilir.

(8 - Enfal - 25) Yalnız nefislerine zulüm edenlerinize isabet etmeyecek oları fitne ve belâdan sakı-
nınız.

(19(18) - Meryem(Kehf) - 111)(110) Rabbinin likasını cemaline kavuşmayı isteyen ameli salih işlesin, ve Rabbinin ibadetine bir kimseyi şerik kılmasın.

(107 - Maûn - 1 : 3) Kıyamet gününü tekzibeden kimseyi gördümü o, yetimi kağar, fukarayı it'ama ne kendi rağbet eder ve ne de halkı tergibeder.

(14 - İbrahim - 3) Dünya hayatını ahirete tercih edip sevenler ve Allahın yolunu bağlayıp nasıl menedenler ve halkı eğri yola çevirmek isteyenler haktan uzak, dalâlettedirler.

Haşiyeye — 12

Hilkatte gaye İnsandır insanda gaye kemâldır

(51 - Ezzariyatü - 20 ve 21) İkân ve idrak eden kavm için yer yüzünde ve kendi nefislerinde kudreti bâliğamıza delâlet eden alâmetler vardır, bunu basiret gözü ile görmezsiniz.

(29 - Ankebut- 44) Allah gökleri ve yeri hakkı izhar için halketti. Muhakkak bunda mü'minlere ibret ve ayet vardır.

(14 - İbrahim - 31(34)) Ve size istediğiniz her şeyi verdi eğer Allahın nimetlerini tadâd etmek isterseniz sayamazsınız.

(16 - Nahil - 81) Ve bu suretle size nimetlerini itmam etti tâki ona teslimi mevcudiyet edesiniz.

(21 - Enbiya - 16) Biz gökü ve yeri ve aralarındaki şeyleri oyuncak ve abes olarak halk etmedik.

(16(27) - Nahil(Neml) - 88) Herşeyi lâıyıkı veçhile ittikan eden Allahın sun'u mükemmeldir.

(32 - Secde - 7) O Allahüteâlâdır ki her şeyin hal-kını güzel kıldı.

(67 - Melek - 3 ve 4(3)) Rahman olan Allahın hal-kında tefavüt ve ihtilâf görmezsin.

(22 - Hac - 64 ve 65(65)) Görmezmissiniz ki Allah yer yüzünde olanları ve emrile denizlerde yürüyen gemileri size musahhar kıldı.

(2 - Bakara - 29) O Cenabıhaktırki yeryüzünde ne varsa cümlesini sizin için halk etti.

(17 - Üsrâ - 71(70)) Biz beni Ademi mükerrem kıldık.

(33 - Ahzâb - 72) Biz emaneti (tekâlifi) göklere ve yere ve dağlara arzettik onu yüklenmekten imtina ettiler biz de onlara acıdık emaneti insan yüklendi.

(35(45) - Câsiye - 13) Göklerde ve yerde olanların cümlesini kemalifazıl ve kereminden size müsahhar kıldı, muhakkak bunda tefekkür eden kavm için âyetler ve ibaretler vardır.

(64 - Tegabün - 1 : 4(3)) Ve sizi en güzel surette tasvir etti.

(84 - İnşikak - 19) Siz insanlar halden hale tahvil olunursunuz.

(95 - Vettin - 4 ve 5) Muhakkak insanı ahsen surette halk ettik sonra onu en aşağıya reddeyledik.

Yedinci Kitabın Fihristi

	Sayfa
Dinler arası ilmihal esasları.....	3
Muhammedilerin ilmihal esasları.....	4
Kemalât gayesi.....	13
İslamın şartları.....	16
Vahdaniyet.....	17
Teslimiyet.....	22
Namaz.....	29
Zekât.....	33
Sınıf tahakkümü.....	36
İçtimai yardım.....	39
Hac.....	43
Oruc.....	46
Fertlerde müşterek mes'uliyet.....	50

Haşiyeler

Kitabın nihayetine ilâve edilmiş olan mufassal haşiyeler; numara sırasile 54 üncü sayfadan başlar.

KÜLLİYATIN İNTİŞAR EDEN KISIMLARI

K.	Para		No.	İsmi
25	—	0	1	Başlangıçtaki fikir
45	—	3	2	Allah mefhûmu
20	—	0	3	Din ve safahaları
30	—	0	4	Din ve esasları
45	—	0	5	Din ve telâkkileri
45	—	0	6	Din ve hikmetleri
35	—	0	7	Dinler arası ilmihâl esasları
7	50	1	16	Münacat - çocuk dilinden izahlı
7	50	4	16	» » » Manzum

Tevzi Yeri

Ankara Caddesi No. 62 Hilmi Kitabevi

A.7 Fiyatı 35 Kuruş